

Umræðufundur um PISA 2009

Námsmatsstofnun

22. mars 2011

Almar Miðvík Halldórsson

Hvers konar lesskilningsverkefni eiga íslenskir nemendur erfitt með að leysa?

Leitað er svara við því hvers konar spurningum íslenskir nemendur sleppa helst að svara og hvers konar spurningum þeir svara ekki rétt. Í þessari athugun er hugtakið lesskilningur tekið fyrir og metið hvað skortir mest á hjá íslenskum nemendum.

Leikritið er málið

LEIKRITIÐ ER MÁLIÐ

Sviðið er kastali við ströndina á Ítalíu.

FYRSTI DATTUR

Íbúðarmikið gestaherbergi í mjög fallegum kastala við ströndina. Dyr til hægri og vinstri.
5 Stofuhúsgögn eru á miðju sviðinu: söfi, borð, og tveir hagindastólar. Stórir gluggar í bakgrunni. Stórnuhljart kvöld. Það er myrkur á sviðinu. Þegar fjöldið lyftist heyrum við menn í hávarum samræðum bak við dyrnar til vinstri. Dyrnar opnast og þrír smökkinglaiddir herra menn ganga inn. Einn kveikir samstundis ljós. Þeir ganga þegjandi inn að miðju og standa kringum borðið. Þeir sefast niður samtímis. Gál í hagindastólin vinstri megin.
15 Turai í þann hægri megin. Áðám í söfnum í miðjunni. Mjög löng, næstum vandræðaleg þögn. Málkúndalegar teygjur. Þögn. Síðan:

GÁL

Þú ert svo snúinn þungt hugi?

TURAI

20 Eg er að hugsa um hve erfitt sé að byrja á leikriti. Áð kynnir allar aðalpersónurnar í upphafi, þegar allt byrjar.

ÁDÁM

25 Eg byrja við að það hljóti að vera erfitt.

TURAI

Það er það – andskoti erfitt. Leikritið byrjar. Aðhorfendur þagna. Leikararnir koma á sviðið og kvíðin byrjar. Það er alltaf, stundum allt upp í stundarfjórðungur áður en aðhorfendur komast að því hver er hver og hvað þau eru öll að bralla.

GÁL

Þú hefur svolítt mikið sérkennilegt heilaból.
35 Geturðu ekki gleymst vinnunni þinni eina einustu minútu?

TURAI

Það er ekki hægt.

GÁL

40 Það hlýtur ekki heilfenni en þess að þú ræðir leikhöna, leikara, leikrit. Það eru til ótölur hlutir í þessum heimi.

TURAI

Það er ekki rétt. Eg er leikskáld. Það er 45 mín bóttur.

GÁL

Þú ert ekki að verða slúkur þráll stríðs þinnar.

TURAI

50 Ef maður er ekki á valdið heimar þá er maður þráll hennar. Það er enginn millivegur. Trúðu mér, það er ekkert grín að byrja leikrit vel. Það er eitt erfiðasta vandasamla sviðsetningarinnar. Áð kynnir

55 persónur sínar hliðlaust. Litna á þetta sviðið hér, okkur þrjá. Þeir herra menn í smökkingfötum. Segjum að þeir komi ekki inn í þetta herbergi í þessum fyrirmannalega kastala, heldur á svið.

60 einmitt þegar leikrit byrjar. Þeir þyrftu að ræða um fullt af opnumandi umræðuefnum þar til fram komu hverjir við eru. Væri ekki miklu auðveldara að byrja þetta allt með því að standa upp og

65 kynnir okkur? Stendur upp. Gott kvöld. Við þrír eru gestir í þessum kastala. Við vorum að koma úr borðstofunni þar sem við fengum framfarisskaraði kvöldverð og drókkum tveir flöskur af kampaívni. Eg heiti Sando Turai, ég er leikskáld, og hef skrifað leikrit í þrettán ár, það er stríðna mín. Punktur. Þú ert næstur.

GÁL

Stendur upp. Nafn mitt er Gál, ég er líka 70 leikskáld. Eg skrifa líka leikrit, öll í samvinnu við þennan herra mann hér. Við erum fræg leikskáldapar. Á öllum englysiungskúllum fyrir goð gamanleikrit og oparættur stendur. Samið af Gál og

80 Turai. Áð sjálfsgögn er þetta stríðna mín líka.

GÁL og TURAI

Samán. Og þessi ungi maður...

ÁDÁM

85 Stendur upp. Þessi ungi maður er, með leyfi, Albert Áðám, tuttugu og fimman ára

gamall, tónskáld. Eg samdi toulitina fyrir þessa einskulega herra mann fyrir síðustu operættuna þeirra. Þetta er fyrsta verk mitt fyrir leikritið. Þessir tveir roðum englar hafa uppgötvað mig og nú, með hjálp þeirra, langar mig að verða frægur. Þeir létu bjóða mér í þennan kastala. Þeir létu samna á mig frakkann og smökkingfötin. Með öðrum orðum, ég er farsækur og óþekktur, eins og er. Þú fyrir utan er ég munuðarlílaus og anna mín ol mig upp. Annan mín er fyllin frá. Eg er sleinn í heiminn. Eg á ekkert nafn, ég á enga peninga.

TURAI

100 En þú ert ungur.

GÁL

Og hæfileikaríkur.

ÁDÁM

105 Og eg er ástfanginn af einleikarannum.

TURAI

Þú hefur ekki annað bresta því við. Allir í aðhorfenduhopnum munda hvort að er áttu sig á því.

110 Þeir sefast allir niður.

TURAI

Væri þetta ekki auðveldasta leiðin til að byrja leikrit?

GÁL

115 Ef við munum gera þetta þá væri auðvelt að semja leikrit.

TURAI

Trúðu mér, það er ekki svo erfitt. Ímyndaðu þér bara að þetta sé allt eins og 120 ...

GÁL

Svoa, svoa, svoa, byrjaðu bara ekki að tala um leikritið aftur. Eg er dauðleður á því. Við eðlum samán á morgun ef þú vilt.

Lofthelgur

Hæðarmet fyrir lofthelgi

Indverski flugmaðurinn Vijaypat Singhania sló hæðarmetið fyrir lofthelgi þann 26. nóvember, 2005. Hann var fyrsti maðurinn til að fljúga lofthelgi í 21.000 metra hæð yfir sjávarmáli.

Methæð:
21.000 m

Hægt er að opna hliðar-rifur og hleypa út heitu lofti til að lækka flugið.

Stærð venjulegs lofthelgs

Hæð:
49 m

Efni:
Nælon

Uppblástur:
2,5 tímar.

Stærð: 453.000 m³ (venju-
legur lofthelgur 481 m³)

Þyngd: 1.800 kg

Karfa:
Hæð: 2,7 m Breidd: 1,3 m

Lokaður þrýstiklefi með einangruðum gluggum.

Byggð úr áli, líkt og flugvélar.

Vijaypat Singhania var í geimbúningi í ferðinni.

Lofthelgurinn færðist í átt til sjávar. Þegar hann lenti í háloftastraum um þá barst hann aftur inn yfir land.

Súrefni: Aðeins 4% af því sem finnst við yfirborð jarðar

Fyrri met:
19.800 m

Hitastig:
-95 °C

Risapota:
10.000 m

Áætlað landingarsvæði

483 km

Mumbai

Nýja-Delí

Lesskilningur skilgreindur

- Lesskilningur er hæfileiki manns til að skilja, nota og meta ritað mál til að ná markmiðum sínum, til að þróa þekkingu sína og framtíðarmöguleika og til að geta tekið virkan þátt í samfélaginu.
 - Reading literacy is understanding, using and reflecting on written texts, in order to achieve one's goals, to develop one's knowledge and potential and to participate in society.

Mat á lesskilningi

- Mat á lesskilningi samkvæmt þessari skilgreiningu þarf að ná yfir fjölbreytta eiginleika ritaðs máls.
- Tvennt er mikilvægt að ná fram:
 - ❖ Texti sem notaður er þarf að tengjast því sem nemendur lesa bæði í skólanum og utan hans.
 - ❖ Verkefnin þurfa að vera *misflókin og miserfið*.

Mat á lesskilningi

- *Aðstæður* sem verkefni vísar til er eitt einkenni sem haft er í huga við samsetningu prófsins.
- *Textaform, Framsetning* og *Færnisvið* eru önnur einkennin. Sýnt hefur verið að þau tengjast innbyggðis og hafa veruleg áhrif á hve erfitt verkefni er. Með því að nota fjölbreyttan texta og verkefni sem reyna á ólík færnisvið er hægt að þróa miserfið verkefni og sjá hvernig færni dreifst.
- Fjórar tegundir *Svarmöguleika*.

Mat á lesskilningi

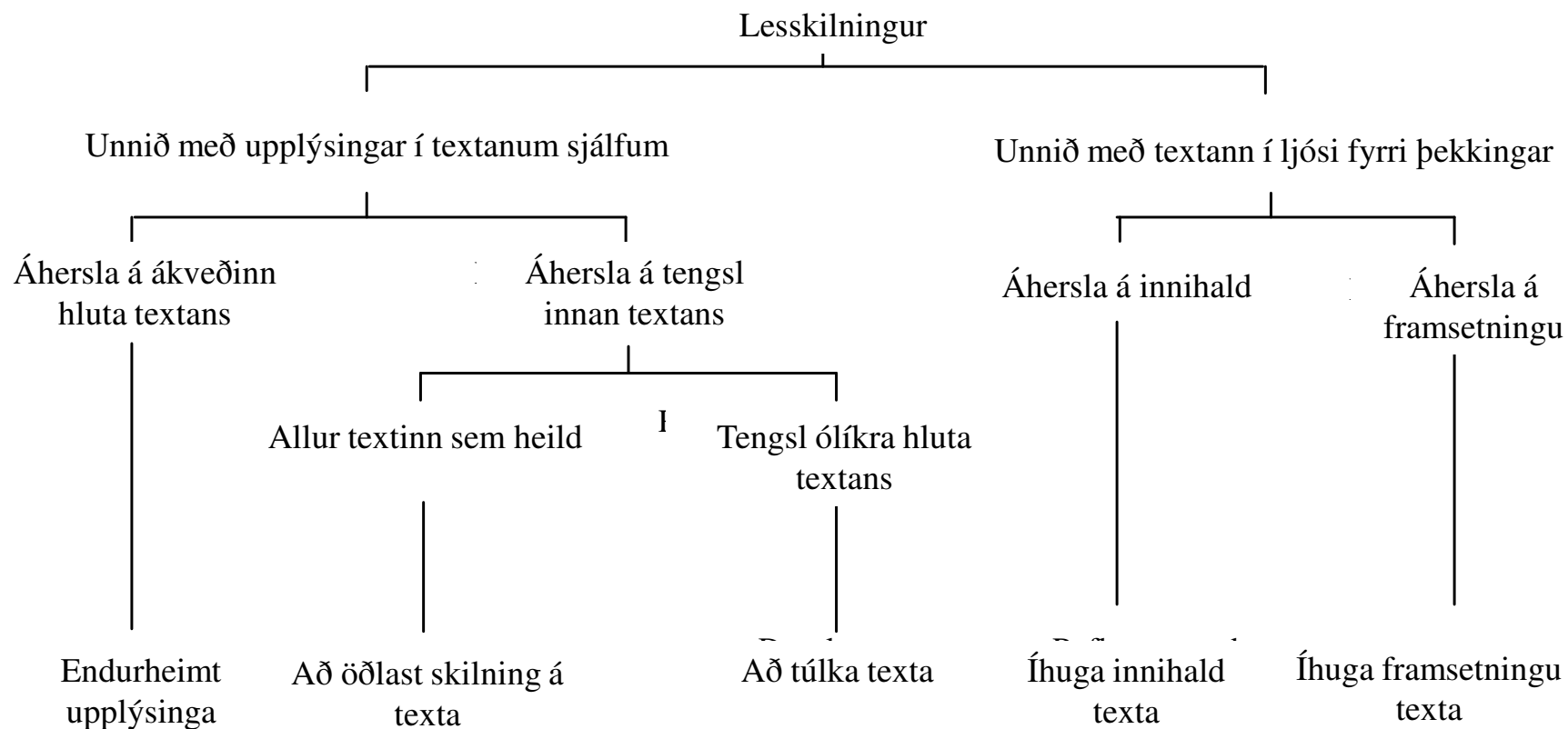
- *Aðstæður* þar sem lestur texta fer fram:
 - ❖ Persónulegar – svara eigin áhuga og ná markmiðum
 - ❖ Samfélagstengt – tengist þátttöku í félagslegu umhverfi, samfélaginu
 - ❖ Tengdar menntun – afla upplýsinga sem hluta af námi
 - ❖ Starfstengdar – tengist því að ná árangri í ákveðnu verki

Mat á lesskilningi

- ***Textaform:***
 - ❖ Samfelldur
 - ❖ Ósamfelldur
 - ❖ Blandaður
- ***Framsetning:***
 - ❖ Frásögn
 - ❖ Lýsing
 - ❖ Greinargerð
 - ❖ Röksemdafærsla
 - ❖ Leiðbeiningar
- ***Svarmöguleikar:***
 - ❖ Opið svar (3-5 línur)
 - ❖ Stutt svar (1 lína)
 - ❖ Samsett fjölval
 - ❖ Fjölval

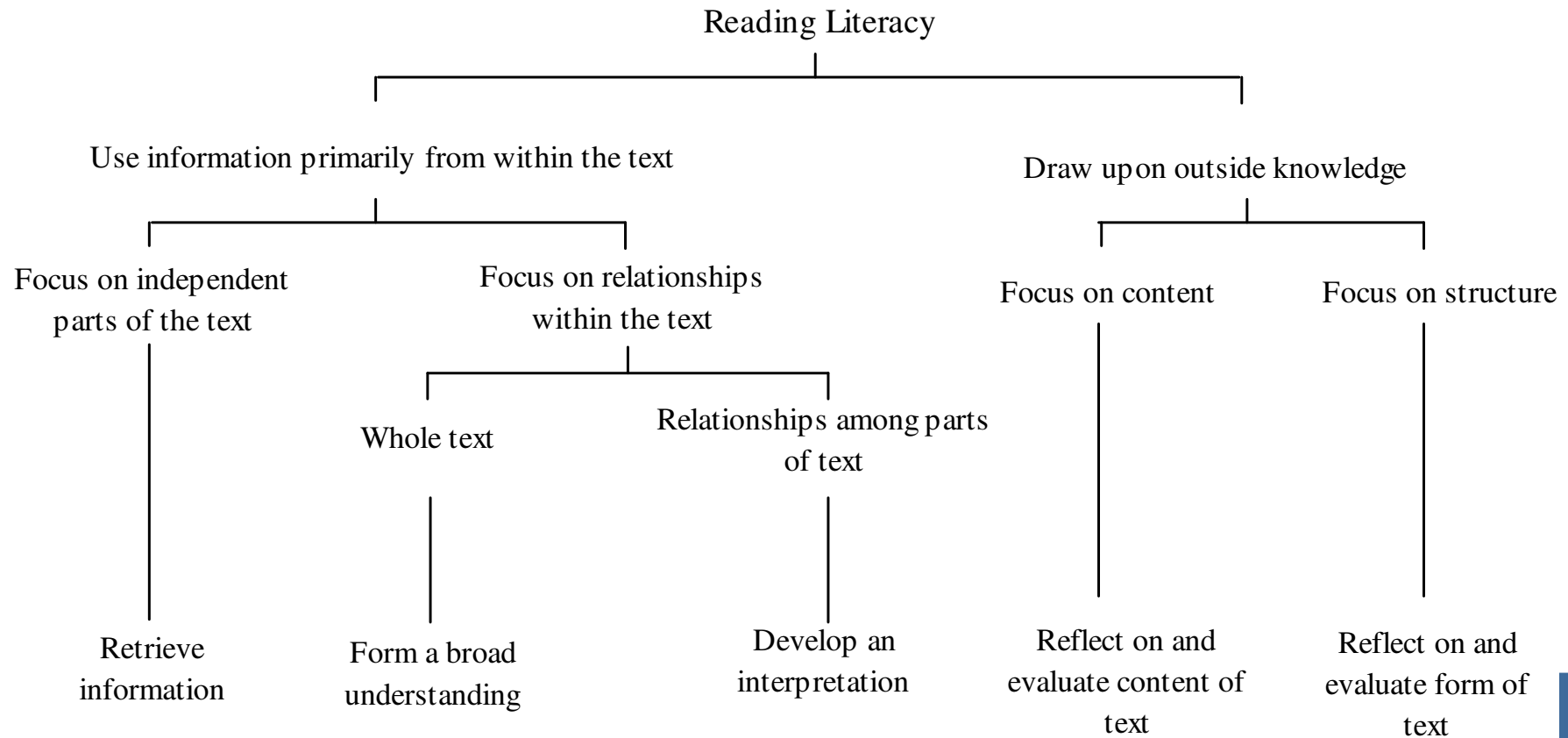
Mat á lesskilningi

Fimm *færnisvið* fyrir lestur á prenttexta (PISA 2000)

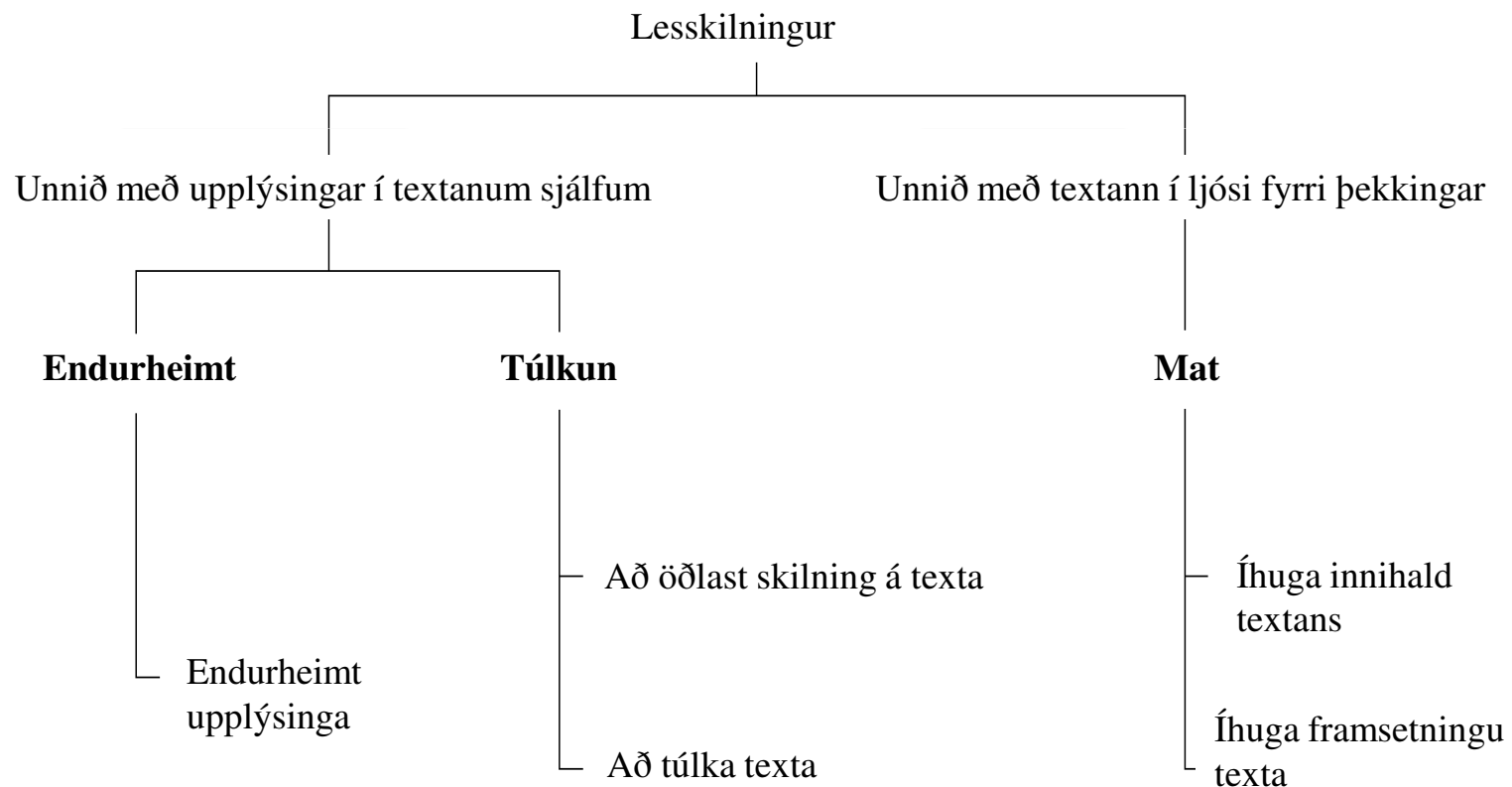
Mat á lesskilningi

Five aspects identified in PISA 2000

Mat á lesskilningi

Færnisviðin fimm voru endurskipulögð í þrjá flokka í skýrslum um niðurstöður

Ósamfelldur texti

Hæfnisþrep verkefna sem meta lesskilning á ósamfelldan texta

Hæfnis-
þrep

Hæfni sem verkefnin reyna á

Dæmi um verkefni sem meta skilning
nemenda á ósamfelldum texta

6

Að bera kennsl á og samtvinna upplýsingar úr mismunandi hlutum flókins og framandi texta. Að geta sýnt fram á fullan skilning á uppbyggingu og gerð texta. Stundum eru upplýsingar utan við megintextann svo sem í neðanmálsgrein, merkingum eða táknum.

5

Að geta fundið mynstur eða samhengi í fleiri en einu textabroti sem geta verið löng og ítarleg, stundum með því að vísa til upplýsinga sem geta verið á óvæntum stað í megintextanum eða utan hans.

4

Að geta farið yfir langan ítarlegan texta til að finna viðeigandi upplýsingar oft án nokkurrar eða lítillar aðstoðar frá merkingum, táknum eða textasniði. Einnig að geta fundið og borið saman eða sameinað upplýsingar úr nokkrum textabútum.

R417Q03 LOFTBELGUR sp. 3 (k. 2)

R414Q02 ÖRYGGI FARSÍMA sp. 2
R414Q11 ÖRYGGI FARSÍMA sp. 11

3

Að geta samræmt upplýsingar á ólíku birtingarformi. Dregið saman upplýsingar úr mismunandi miðlum svo sem myndum, texta eða tölum og ályktað út frá því.

R414Q06 ÖRYGGI FARSÍMA sp. 6
R414Q09 ÖRYGGI FARSÍMA sp. 9

R417Q03.1 LOFTBELGUR sp. 3 (k. 1)
R417Q04 LOFTBELGUR sp. 4

2

Að skilja þá uppbyggingu sem liggur að baki sjónrænum upplýsingum eins og skipurits eða töflu og að geta sameinað tvenns konar upplýsingar í mynd eða töflu.

R417Q06 LOFTBELGUR sp. 6

1a

Að geta beint athygli að tilteknu atriði í einni gerð texta, svo sem korti línuriti eða súluriti sem í felst lítið magn upplýsinga, þar sem megintextinn er fá orð eða setningar.

R417Q08 LOFTBELGUR sp. 8

1b

Að finna upplýsingar í stuttum texta og einföldum lista af kunnuglegri gerð.

Lofthelgur

Hæðarmet fyrir lofthelgi

Indverski flugmaðurinn Vijaypat Singhania sló hæðarmetið fyrir lofthelg þann 26. nóvember, 2005. Hann var fyrsti maðurinn til að fljúga lofthelg í 21.000 metra hæð yfir sjávarmáli.

Methæð:
21.000 m

Hægt er að opna hliðar-rifur og hleypa út heitu lofti til að lækka flugið.

Stærð venjulegs lofthelgs

Hæð:
49 m

Efni:
Nælon

Uppblástur:
2,5 tímar.

Stærð: 453.000 m³ (venjulegur lofthelgur 481 m³)

Þyngd: 1.800 kg

Karfa:
Hæð: 2,7 m Breidd: 1,3 m

Lokaður þrýstiklefi með einangruðum gluggum.

Byggð úr áli, líkt og flugvélar.

Vijaypat Singhania var í geimbúningi í ferðinni.

Súrefni: Aðeins 4% af því sem finnst við yfirborð jarðar

Fyrri met:
19.800 m

Hitastig:
-95 °C

Risapota:
10.000 m

Lofthelgurinn færðist í átt til sjávar. Þegar hann lenti í háloftastraum um þá barst hann aftur inn yfir land.

Áætlað landingarsvæði

Nýja-Delí

483 km

Mumbai

Loftbelgur: Hæfnisþrep 4

(30,5% íslenskra nemenda á því þrepi eða ofar)

- **Ósamfelldur texti, hæfnisþrep 4:** Að geta farið yfir ítarlegan texta til að finna viðeigandi upplýsingar oft án nokkurrar eða lítillar aðstoðar frá merkingum, táknum eða textasniði. Einnig að geta fundið og borið saman eða sameinað upplýsingar úr nokkrum textabútum.

Notið „Loftbelg“ á blaðsíðunni á undan til að svara eftirfarandi spurningum.

Spurning 3: LOFTBELGUR

R417Q03 – 0 1 2 9

Vijaypat Singhanía notaði tækni sem notuð er í tveimur öðrum gerðum af samgöngutækjum. Hvaða samgöngutæki eru það?

1.

2.

Loftbelgur

Hæðarmet fyrir loftbelgi

Indverski flugmaðurinn Vijaypat Singhania sló hæðarmetið fyrir loftbelg þann 26. nóvember, 2005. Hann var fyrsti maðurinn til að fljúga loftbelg í 21.000 metra hæð yfir sjávarmáli.

Methæð:
21.000 m

Hægt er að opna hliðar-rifur og hleypa út heitu lofti til að lækka flugið.

Stærð venjulegs loftbelgs

Hæð:
49 m

Efni:
Nælon

Uppblástur:
2,5 tímar.

Stærð: 453.000 m³ (venju-
legur loftbelgur 481 m³)

Þyngd: 1.800 kg

Karfa:
Hæð: 2,7 m Breidd: 1,3 m

Lokaður þrýstiklefi með einangruðum gluggum.

Byggð úr áli, líkt og flugvélar.

Vijaypat Singhania var í geimbúningi í ferðinni.

Loftbelgurinn færðist í átt til sjávar. Þegar hann lenti í háloftastraum um þá barst hann aftur inn yfir land.

Súrefni: Aðeins 4% af því sem finnst við yfirborð jarðar

Fyrri met:
19.800 m

Hitastig:
-95 °C

Risapota:
10.000 m

Áætlað
landingsvæði

483 km

Mumbai

Nýja-Delí

Loftbelgur: Hæfnisþrep 1a

(95% íslenskra nemenda á því þrepi eða ofar)

- **Ósamfelldur texti, hæfnisþrep 1a:** Að geta beint athygli að tilteknu atriði í einni gerð texta, svo sem korti, línuriti eða súluriti sem í felst lítið magn upplýsinga, þar sem megintextinn er fá orð eða setningar. Að bera kennsl á tilgang samtengdra mynda í lýsandi texta í formi skýringarmyndar.

Spurning 8: LOFTBELGUR

R417Q08

Hver er meginhugmyndin í þessum texta?

- A Singhanía var í hættu á meðan á ferðalagi hans í loftbelgnum stóð.
- ☒ B Singhanía setti nýtt heimsmet.
- C Singhanía ferðaðist yfir bæði sjó og land.
- D Loftbelgur Singhanía var gríðarlega stór.

Lofthelgur

Hæðarmet fyrir lofthelgi

Indverski flugmaðurinn Vijaypat Singhania sló hæðarmetið fyrir lofthelgi þann 26. nóvember, 2005. Hann var fyrsti maðurinn til að fljúga lofthelgi í 21.000 metra hæð yfir sjávarmáli.

Methæð:
21.000 m

Hægt er að opna hliðar-rifur og hleypa út heitu lofti til að lækka flugið.

Stærð venjulegs lofthelgs

Hæð:
49 m

Efni:
Nælon

Uppblástur:
2,5 tímar.

Stærð: 453.000 m³ (venjulegur lofthelgur 481 m³)

Þyngd: 1.800 kg

Lofthelgurinn færðist í átt til sjávar. Þegar hann lenti í háloftastraum um þá barst hann aftur inn yfir land.

Súrefni: Aðeins 4% af því sem finnst við yfirborð jarðar

Fyrri met:
19.800 m

Hitastig:
-95 °C

Risapota:
10.000 m

Áætlað landingarsvæði

Nýja-Delí

483 km

Mumbai

Karfa:
Hæð: 2,7 m Breidd: 1,3 m

Lokaður þrýstiklefi með einangruðum gluggum.

Byggð úr áli, líkt og flugvélar.

Vijaypat Singhania var í geimbúningi í ferðinni.

Samfelldur texti

Hæfnisþrep verkefna sem meta lesskilning á samfelldan texta

Hæfnis-
þrep

Hæfni sem verkefnin reyna á

Dæmi um verkefni sem meta skilning
nemenda á samfelldum texta

6

Að túlka einn eða fleiri texta sem eru langir, þéttir eða að takast á við óhlutbundna eða óbeina merkingu. Tengja upplýsingar í texta við margar flóknar eða mótsagnakenndar hugmyndir.

R452Q03 LEIKRITID ER MÁLIÐ sp. 3

5

Að túlka texta með óljósri eða óskýrri uppbyggingu til þess að greina greint samband dreifðra upplýsinga í textanum við óljóst þema eða áform.

4

Að fylgja óljósu setningarfræðilegu þema í texta, oft án augljósrar merkningar í því skyni að finna og túlka upplýsingar í textanum.

R452Q07 LEIKRITID ER MÁLIÐ sp. 7

3

Að skoða mismunandi uppbyggingu texta og greina bein eða rökrétt efnisatriði eins og orsök og afleiðingu í því skyni að finna og túlka upplýsingar.

R433Q05 NIRFILLINN sp. 5

R458Q01 FJARVINNA sp. 1

R458Q07 FJARVINNA sp. 7

2

Að fylgja rökréttu samhengi í málsgrein til að finna eða túlka upplýsingar í mismunandi textabrotum til að álykta um tilgang höfundar.

R452Q04 LEIKRITID ER MÁLIÐ sp. 4

R429Q08 UM BLÓÐGJÖF sp. 8

R433Q01 NIRFILLINN sp. 1

1a

Að geta notað skýrar fyrirsagnir eða ákveðna tegund prentmáls til að greina aðalatriði texta eða til að finna skýra frásögn í stuttum texta.

R429Q09 UM BLÓÐGJÖF sp. 9

R403Q01 AÐ BURSTA TENNUR sp. 1

R403Q02 AÐ BURSTA TENNUR sp. 2

R403Q04 AÐ BURSTA TENNUR sp. 4

1

1b

Að geta borið kennsl á stutta einfalda texta sem hafa svipað innihald og eru svipaðir að gerð, studdir myndum eða endurteknum vísbendingum.

R433Q07 NIRFILLINN sp. 7

R403Q03 AÐ BURSTA TENNUR sp. 3

Leikritið er málið

LEIKRITIÐ ER MÁLIÐ

Sviðið er kastali við ströndina á Ítalíu.

FYRSTI DATTUR

Íbúðarmikið gestaherbergi í mjög fallegum kastala við ströndina. Dyr til hægri og vinstri.
5 Stofuhúsgögn eru á miðju sviðinu: sófi, borð, og tveir hagindustölar. Stórir gluggar í bakgrunni. Stórnuþjart kvöld. Það er myrkur á sviðinu. Þegar fjöldið lyftist heyrum við menn í hávarum samræðum bak við dyrnar til vinstri. Dyrnar opnast og þrír smökkinglaiddir herra menn ganga inn. Einn kveikir samfundu ljós. Þeir ganga þegjandi inn að miðju og standa kringum borðið. Þeir sefast niður samtímis. Gál í hagindustölinni vinstri megin.
15 Turai í þann hágra megin. Áðám í söfnum í miðjunni. Mjög löng, næstum vandræðaleg þögn. Málkúndalegar teygjur. Þögn. Síðan:

GÁL

Þú ert svo snjall þungt hugsi?

TURAI

20 Eg er að hugsa um hve erfitt sé að byrja á leikriti. Áð kynnir allar aðalpersónurnar í upphafi, þegar allt byrjar.

ÁDÁM

25 Eg byrja við að það hljóti að vera erfitt.

TURAI

Það er það – andskoti erfitt. Leikritið byrjar. Aðhorfendur þagna. Leikararnir koma á sviðið og kvíðin byrjar. Það er alltaf, stundum allt upp í stundarfjórðungur áður en aðhorfendur komast að því hver er hver og hvað þau eru öll að bralla.

GÁL

Þú hefur svolítt mikið sérkennilegt heilaból.
35 Geturðu ekki gleymst vinnunni þinni eina einustu minnsta?

TURAI

Það er ekki hægt.

GÁL

40 Það hlýtur ekki heilfenni en þess að þú ræðir leikhöna, leikara, leikrit. Það eru til ótölur hlutir í þessum heimi.

TURAI

Það er ekki rétt. Eg er leikskáld. Það er 45 mín bóttur.

GÁL

Þú ert ekki að verða slakur þráll stríðs þinnar.

TURAI

50 Ef maður er ekki á valdið heimar þá er maður þráll hennar. Það er enginn millivegur. Trúðu mér, það er ekkert grín að byrja leikritið vel. Það er eitt erfðasta vandamál sviðsetningarinnar. Áð kynnir persónur sínar hliðstætt. Litnum á þetta stríði hær, okkur þrjá. Þeir herra menn í smökkingfötum. Segjum að þeir komi ekki inn í þetta herbergi í þessum fyrirmannalega kastala, heldur á svið.

55 Þessu er stór hliðstætt. Litnum á þetta stríði hær, okkur þrjá. Þeir herra menn í smökkingfötum. Segjum að þeir komi ekki inn í þetta herbergi í þessum fyrirmannalega kastala, heldur á svið.

60 Ég veit ekki hvernig byrja. Þeir þyrftu að ræða um fullt af opnumandi umræðuefnum þar til fram komu hverjir við eru. Væri ekki miklu auðveldara að byrja þetta allt með því að standa upp og kynnir okkur? Stendur upp. Gott kvöld.

65 Við þrjú erum gestir í þessum kastala. Við vorum að koma út borðstofunni þar sem við fengum framfaraskarandi kvöldverð og drókkum tveir flöskur af kveppum. Eg hefi Sandoz Turai, ég er leikskáld, og hef skrifað leikrit í þrettán ár, það er stríðna minn. Punktur. Þú ert næstur.

GÁL

Stendur upp. Nafn mitt er Gál, ég er líka 70 leikskáld. Eg skrifa líka leikrit, öll í samvinnu við þennan herra mann hér. Við erum fræg leikskáldapar. Á öllum englyngisráðuneytum fyrir goð gamanleikrit og oparættur stendur. Samið af Gál og

80 Turai. Áð sjálfsgögn er þetta stríðna minn líka.

GÁL og TURAI

Samán. Og þessi ungi maður...

ÁDÁM

85 Stendur upp. Þessi ungi maður er, með leyfi, Albert Áðám, tuttugu og fimman ára

gamall, tónskáld. Eg samdi tónlistina fyrir þessa einskulega herra mann fyrir síðustu operettuna þeirra. Þetta er fyrsta verk mitt fyrir leikritið. Þessir tveir roðum englar hafa uppgötvað mig og nú, með hjálp þeirra, langar mig að verða frægur. Þeir létu bjóða mér í þennan kastala. Þeir létu samna á mig frakkann og smökkingfötin. Með öðrum orðum, ég er farsælur og óþekktur, eins og er. Þú fyrir utan er ég munuðarlátur og samna minn ol mig upp. Annars minn er fyllin frá. Eg er sleinn í heiminum. Eg á ekkert nafn, ég á enga peninga.

TURAI

100 En þú ert ungur.

GÁL

Og hæfileikaríkur.

ÁDÁM

105 Og ég er ástfanginn af einleikarannum.

TURAI

Þú hefur ekki annað bæt þú við. Allir í aðhorfendabopnum munda hvort að er áttu sig á því.

110 Þeir sefast allir niður.

TURAI

Væri þetta ekki auðveldasta leiðin til að byrja leikrit?

GÁL

115 Ef við munum gera þetta þá væri auðvelt að samna leikrit.

TURAI

Trúðu mér, það er ekki svo erfitt. Ímyndaðu þér bara að þetta sé allt eins og 120 ...

GÁL

Svoona, svoona, svoona, byrjaðu bara ekki að tala um leikritið aftur. Eg er dauðsleður á því. Við eðlum samna á morgun ef þú vilt.

Leikritið er málið

- **Spurning 3:** Að finna tilvísun í atburði sem gerast fyrir atburðarás leikrits.
 - Hæfnisþrep 6: Að túlka texta sem eru langur, þéttur eða að takast á við óhlutbundna eða óbeina merkingu. Tengja upplýsingar í texta við margar flóknar eða mótsagnakenndar hugmyndir.
- **Spurning 7:** Að finna hugmyndapemað í leikriti.
 - Hæfnisþrep 4: Að fylgja óljósu setningarfræðilegu þema í texta, oft án augljóssrar merkingar í því skyni að finna og túlka upplýsingar í textanum.
- **Spurning 4:** Að álykta um merkingu setningarhluta í leikriti með tilvísun í samhengi
 - Hæfnisþrep 2: Að fylgja rökréttu samhengi í málsgrein til að finna eða túlka upplýsingar í mismunandi textabrotum til að álykta um tilgang höfundar.

Leikritið er málið: Hæfnisþrep 6

(1% íslenskra nemenda á því þrepi)

„Leikritið er málið“ er byrjunin á leikriti eftir ungverska leikskáldið Ferenc Molnár.

Notaðu „Leikritið er málið“ á næstu tveimur blaðsíðum á undan til að svara eftirfarandi spurningum. (Taktu eftir að línunúmer eru gefin á spássíu handritsins til að hjálpa þér að finna þá hluta sem er vísað til í spurningunum.)

Spurning 3: LEIKRITIÐ ER MÁLIÐ

R452Q03 – 0 1 9

Hvað voru persónurnar í leikritinu að gera **rétt áður** en tjaldinu var lyft?

.....

Leikritið er málið: Hæfnisþrep 6

(1% íslenskra nemenda á því þrepi)

LEIKRITIÐ ER MÁLIÐ

Sviðið er kastali við ströndina á Ítalíu.

FYRSTI DATTUR

Íbúðarmikið gestahvergi í mjög fallegum kastala við ströndina. Dyr til hægri og vinstri.

- 5 Stofuhúsgögn eru á miðu sviðinu: söfi, bord, og tveir hagindastólar. Stórir gluggar í bakgrunni. Stórniðjart kvöld. Það er myrkur á sviðinu. Þegar ljúðið lyftist heyrum við menn í hávarum samræðum bak við dyrnar til vinstri. Dyrnar opnast og þrír smíkinglaðir herra menn ganga inn. Einn kvetir samstundis ljós. Þeir ganga þegjandi inn á miðu og standa kringum borðið. Þeir setjast niður samtímis. Gál í hagindastólin vinstri megin.
- 15 Turai í þann hægri megin. Áðan í söfnun í miðjunni. Mjög löng, næstum vandræðaleg þögn. Makindalegar teygjur. Þögn. Síðan:

GÁL

Þú ert svo þungt hugi?

TURAI

- 20 Ég er að hugsa um hve erfitt sé að byrja á leikriti. Áð kynna allar aðalpersónur í upphafi, þegar allt byrjar.

ADAM

- 25 Ég bytt við að það hljóði að vera erfitt.

TURAI

- Það er það – andakoti erfitt. Leikritið byrjar. Aðerfendur þagna. Leikararnir koma á sviðið og kvölur byrjar. Það er ölluð, stundum allt upp í stundarförðungur áður en aðerfendur komast að því hver er hver og hvað þau eru öll að bralla.

GÁL

- Þú hefur svo mikið verkennilegt heila. 35 Geturðu ekki gleymt vinnunni þinni eina einustu máttinu?

TURAI

Það er ekki hægt.

GÁL

- 40 Það hlýtur ekki hlífina en þess að þú ræðir leikritið, leikara, leikrit. Það eru til aðrir hlutir í þessum heimi.

TURAI

- Það er ekki rétt. Ég er leikskald. Það er 45 mun betrum.

GÁL

Þú ert ekki að verða slakur þráll stríðs þinnar.

TURAI

- 50 Ef maður er ekki á völdi þessar þá er maður þráll þess. Það er enginn millivegur. Trúðu mér, það er ekkert grín að byrja leikritið vel. Það er allt erfðasta vandamal sviðsetningarinnar. Áð kynna

- 55 persónur sínar hliðst. Litna á þetta sviðið hér, okkur þrjá. Þrír herra menn í smíkingfötum. Segjum að þeir komi ekki inn í þetta hvergi í þessum fyrirmannlega kastala, heldur á sviði.

- 60 einmitt þegar leikritið byrjar. Þeir þyrfa að ræða um fullt af óþessandi munnþæfingum þar til frum koma hverjir við erum. Væri ekki miklu auðveldara að

- 65 byrja þetta allt með þútt að standa upp og kynna okkur? Stendur upp. Gott kvöld. Við þrír erum gestir í þessum kastala. Við vorum að koma úr borðstofunni þar sem við fengum framúrskarandi kvöldverð og drukkum tvær flöskur af kampavíni. Ég

- 70 heiti Stendur Turai og leikskald og heiti skrifað leikritið í þessum ar, það er stríðs min. Punktur. Þú ert næstur.

GÁL

- Stendur upp. Nafn mitt er Gál, ég er líka 75 leikskald. Ég skrifa líka leikrit, öll í samræmi við þessum herra menn hér. Við erum fræg leikskaldapar. Á öllum englyngingsskólum fyrir goð gamanleikrit og operettur stendur. Samið af Gál og Turai. Áð sjálfsgögn er þetta stríðs min líka.

GÁL og TURAI
Samán. Og þessi ungi maður ...

ADAM

- 85 Stendur upp. Þessi ungi maður er, með leyfi, Albert Adam, tuttugu og fimma ára

- gamall, tonakald. Ég sennosi toulitina fyrir þessa elakulegu herra menn fyrir síðustu operettuna þeirra. Þetta er fyrsta verk mitt fyrir 90 leikritið. Þessir tveir rookun englar hafa uppgötvað mig og ná, með hjálp þeirra, langar mig að verða frægur. Þeir létu bjóða mér í þessum kastala. Þeir létu samna á mig fráláttu og smíkingfötin. Með öðrum orðum, ég er fátækur og óþekktur, eins og er. Þú fyrir utan er ég mun aðrarlaus og annað minn ol mig upp. Annars minn er fallin frá. Ég er sleinn í heiminum. Ég á ekkert nafn, ég á enga peninga.

TURAI

- 100 En þú ert ungur.

GÁL

Og hæfileikaríkur.

ADAM

- 105 Og ég er aðfenginn af einleikarannum.

TURAI

- Þú hefur ekki annað að bresta þú við. Allir í 110 skorfandshópnum munda hvort að er átta sig á því.

- 110 Þeir setjast allir niður.

TURAI

Væri þetta ekki auðveldasta leiðin til að byrja leikrit?

GÁL

- 115 Ef við næstunum gæta þetta þá væri auðvelt að semja leikrit.

TURAI

Trúðu mér, það er ekki svo erfitt. 120 Ímyndaðu þér bara að þetta sé allt eins og ...

GÁL

Svoona, svoona, svoona, byrjaðu bara ekki að tala um leikritið aftur. Ég er dauðlestur á því. Við töluðum saman á morgun af þú vilt.

65 kynna okkur? Stendur upp. Gott kvöld. Við þrír erum gestir í þessum kastala. Við vorum að koma úr borðstofunni þar sem við fengum framúrskarandi kvöldverð og drukkum tvær flöskur af kampavíni. Ég

Leikritið er málið

- **Spurning 3:** Að finna tilvísun í atburði sem gerast fyrir atburðarás leikrits.
 - Hæfnisþrep 6: Að túlka texta sem eru langur, þéttur eða að takast á við óhlutbundna eða óbeina merkingu. Tengja upplýsingar í texta við margar flóknar eða mótsagnakenndar hugmyndir.
- **Spurning 7:** Að finna hugmyndaþemað í leikriti.
 - Hæfnisþrep 4: Að fylgja óljósu setningarfræðilegu þema í texta, oft án augljósrar merkingar í því skyni að finna og túlka upplýsingar í textanum.
- **Spurning 4:** Að álykta um merkingu setningarhluta í leikriti með tilvísun í samhengi
 - Hæfnisþrep 2: Að fylgja rökréttu samhengi í málsgrein til að finna eða túlka upplýsingar í mismunandi textabrotum til að álykta um tilgang höfundar.

Leikritið er málið: Hæfnisþrep 4

(30,5% íslenskra nemenda á því þrepi eða ofar)

Spurning 7: LEIKRITIÐ ER MÁLIÐ

R452Q07

Á heildina litið, hvað er leikskáldið Molnár að gera í þessum kafla?

- A Hann er að sýna hvernig hver persóna muni leysa sín eigin vandamál.
- B Hann er að láta persónurnar sínar sýna hvernig eilífð í leikriti sé.
- C Hann er að sýna með dæmi venjulegt og hefðbundið upphafsatriði í leikriti.
- ☒ D Hann er að nota persónurnar til að lýsa sínum eigin listræna vanda.

Leikritið er málið

- **Spurning 3:** Að finna tilvísun í atburði sem gerast fyrir atburðarás leikrits.
 - Hæfnisþrep 6: Að túlka texta sem eru langur, þéttur eða að takast á við óhlutbundna eða óbeina merkingu. Tengja upplýsingar í texta við margar flóknar eða mótsagnakenndar hugmyndir.
- **Spurning 7:** Að finna hugmyndapemað í leikriti.
 - Hæfnisþrep 4: Að fylgja óljósu setningarfræðilegu þema í texta, oft án augljósrar merkingar í því skyni að finna og túlka upplýsingar í textanum.
- **Spurning 4:** Að álykta um merkingu setningarhluta í leikriti með tilvísun í samhengi
 - Hæfnisþrep 2: Að fylgja rökréttu samhengi í málsgrein til að finna eða túlka upplýsingar í mismunandi textabrotum til að álykta um tilgang höfundar.

Leikritið er málið: Hæfnisþrep 2

(83% íslenskra nemenda á þessu þrepi eða ofar)

Spurning 4: LEIKRITIÐ ER MÁLIÐ

R452Q04

„Það er eilífð, stundum allt upp í stundarfjórðungur ... ” (línur 29-30)

Samkvæmt Turai, af hverju er stundarfjórðungur „eilífð“?

- A Það er langur tími fyrir áhorfendur að sitja kyrrir í fullu leikhúsi.
- ☒ B Það virðist taka óendanlegan tíma að skýra aðstæður í upphafi leikrits.
- C Það virðist alltaf taka langan tíma fyrir leikskáld að semja byrjunina á leikriti.
- D Það virðist sem tíminn líði hægar þegar mikilvægur atburður gerist í leikriti.

TURAI

Það er það – andskoti erfitt. Leikritið byrjar. Áhorfendur þagna. Leikararnir koma á sviðið og kvölin byrjar. Það er eilífð, stundum allt
30 upp í stundarfjórðungur áður en áhorfendur komast að því hver er hver og hvað þau eru öll að bralla.

Um blóðgjöf: Hæfnisþrep 1a

(95% íslenskra nemenda á því þrepi eða ofar)

- Að geta notað skýrar fyrirsagnir eða ákveðna tegund prentmáls til að greina aðalatriði texta eða til að finna skýra frásögn í stuttum texta. Að átta sig á sannfæringartilgangi setningar í auglýsingu.

Spurning 9: UM BLÓÐGJÖF

R429Q09

Í textanum segir: „Áhöldin sem notuð eru til að taka blóð eru dauðhreinsuð og einnota ...“

Hvers vegna eru þessar upplýsingar í textanum?

- ☒ A Til að fullvissa þig um að öruggt sé að gefa blóð.
- ☐ B Til að leggja áherslu á það að blóðgjafir séu nauðsynlegar.
- ☐ C Til að útskýra hvernig blóð þitt verður notað.
- ☐ D Til að veita upplýsingar um prófanir og athuganir.

Áhöldin sem notuð eru til að taka blóð eru dauðhreinsuð og einnota (sprauta, slöngur, pokar).

Það er engin áhætta fólgin í því að gefa blóð.

Leikritið er málið: Hæfnisþrep 6

(1% íslenskra nemenda á því þrepi)

LEIKRITIÐ ER MÁLIÐ

Sviðið er kastali við ströndina á Ítalíu.

FYRSTIÞATTUR

Íbúðarmikið gestaþerbergi í mjög fallegum kastala við ströndina. Dyr til hægri og vinstri.
5 Stofuhúsgögn eru á miðu sviðinu: söfi, borð, og tveir hagindastólar. Stórir gluggar í bakgrunni. Stórmyrt kvöld. Það er myrkur á sviðinu. Þegar fjaldís lyftist heyrum við menn í hávarnum samræðum bak við dyrnar til vinstri. Dyrnar opnast og þrír smókinglaðir herrarnir ganga inn. Einn kveikir samstundis ljós. Þeir ganga þegjandi inn að miðu og standa kringum borðið. Þeir setjast niður samtímis. Gíll í hagindastólna vinstri megin.
15 Turai í þann hagra megin. Adam í söfnun í miðjunni. Mjög löng, næstum vandradaleg þögn. Makindalegar teygjur. Þögn. Síðan:

GÁL

Því eru svona þungt lungu?

TURAI

20 Eg er að hugsa um hve erfitt sé að byrja á leikriti. Áð kynna allar aðalpersónurnar í upphafi, þegar allt byrjar.

ADAM

25 Eg byst við að það hljóði að vera erfitt.

TURAI

Það er það – aukskoti erfitt. Leikritið byrjar. Aðorðendur þagna. Leikararnir koma á sviðið og kveikja byrjar. Það er allífið, stundum allt upp í stundarfjórðungur áður en aðorðendur komast að því hver er hver og hvað þau eru öll að breiða.

GÁL

Þu hefur svo mör sarkannilegt heilabla.
35 Geturðu ekki gleymt vinnunni þinni eins stímun minni?

TURAI

Það er ekki hægt.

GÁL

40 Það hlýtur ekki heilfimi en þess að þu ræðir leikfönu, leikara, leikrit. Það eru til aðrir hlutir í þessum heimi.

TURAI

Það er ekki rétt. Eg er leikskáld. Það er mun betrum.

GÁL

Þu ert ekki að verða slíkur þráll atvinnu þinnar.

TURAI

50 Ef maður er ekki á veldi heimar þá er maður þráll heimar. Það er enginn millivegur. Tröðu mér, það er ekkert grú að byrja leikritið. Það er eitt erfðasta vandamal sviðsetningarinnar. Áð kynna persónur sínar hlakust. Litum á þetta stríði þér, okkur þrjá. Þeir herrarnir í smókingfötum. Segjum að þeir komi ekki inn í þetta þerbergi í þessum fyrirmannlega kastala, heldur á svið.

60 einmitt þegar leikritið byrjar. Þeir þyrftu að ræða um fullt af opnumandi umræðuefnum þar til framt kynni hverjir við eru. Væri ekki miklu andvöldum að

byrja þetta alla með því að standa upp og kynna okkur? Stendur upp. Gott kvöld. Við þrír erum gestir í þessum kastala. Við vorum að koma úr borðstofunni þar sem við fengum framúrskarandi kvöldverð og drukkum tvær flöskur af kampavíni. Eg

70 hafi Stendur Turai, og er leikskáld, og hef skrifað leikritið í þessum kastala. Það er atvinnu mín. Punktur. Þu ert maður.

GÁL

Stendur upp. Nafn mitt er Gál, og er líka leikskáld. Eg skrifa líka leikrit, öll í samvinnu við þessa herrann þér. Við erum fræg leikskáldpar. Á öllum englyngisáðilum fyrir góð gamanleikrit og oparætur stendur. Samið af Gál og Turai. Áð sjálfvöðu á þetta atvinnu mín líka.

GÁL og TURAI
Saman. Og þessi ungi maður ...

ADAM

85 Stendur upp. Þessi ungi maður er, með leyfi, Albert Adam, tuttugu og fimma ára

gamell, tonskald. Eg samdi tonlistina fyrir þessa elskulega herrann þér fyrir söfnun oparættuna þinna. Þetta er fyrsta verk mitt fyrir leikritið. Þessir tveir roskun englar hafa uppgötvað mig og nú, með hjálp þinna, langar mig að verða frægur. Þeir lén bjóða mér í þessum kastala. Þeir lén samna á maig fróðleik og smókingfötin. Með öðrum orðum, ég er fátækur og óþekktur, eins og er. Þu fyrir utan er ég munadurlaus og annað minn ól maig upp. Annan minn er fallin frá. Eg er sleinn í heiminum. Eg á ekkert nafn, ég á enga peninga.

TURAI

100 En þu ert ungur.

GÁL

Og hæfileikaritur.

ADAM

105 Og ég er stöfnginn af einleikarannum.

TURAI

Þu hefur ekki ett að bæta því við. Allir í aðorðendahópnum mundu hvort að er átta sig á því.

110 Þeir setjast allir niður.

TURAI

Væri þetta ekki andvöldasta leitin til að byrja leikrit?

GÁL

115 Ef við mætum gæta þetta þá væri andvöld að semja leikrit.

TURAI

Tröðu mér, það er ekki svo erfitt. Ímyndaðu þér bara að þetta sé allt eins og 120 ...

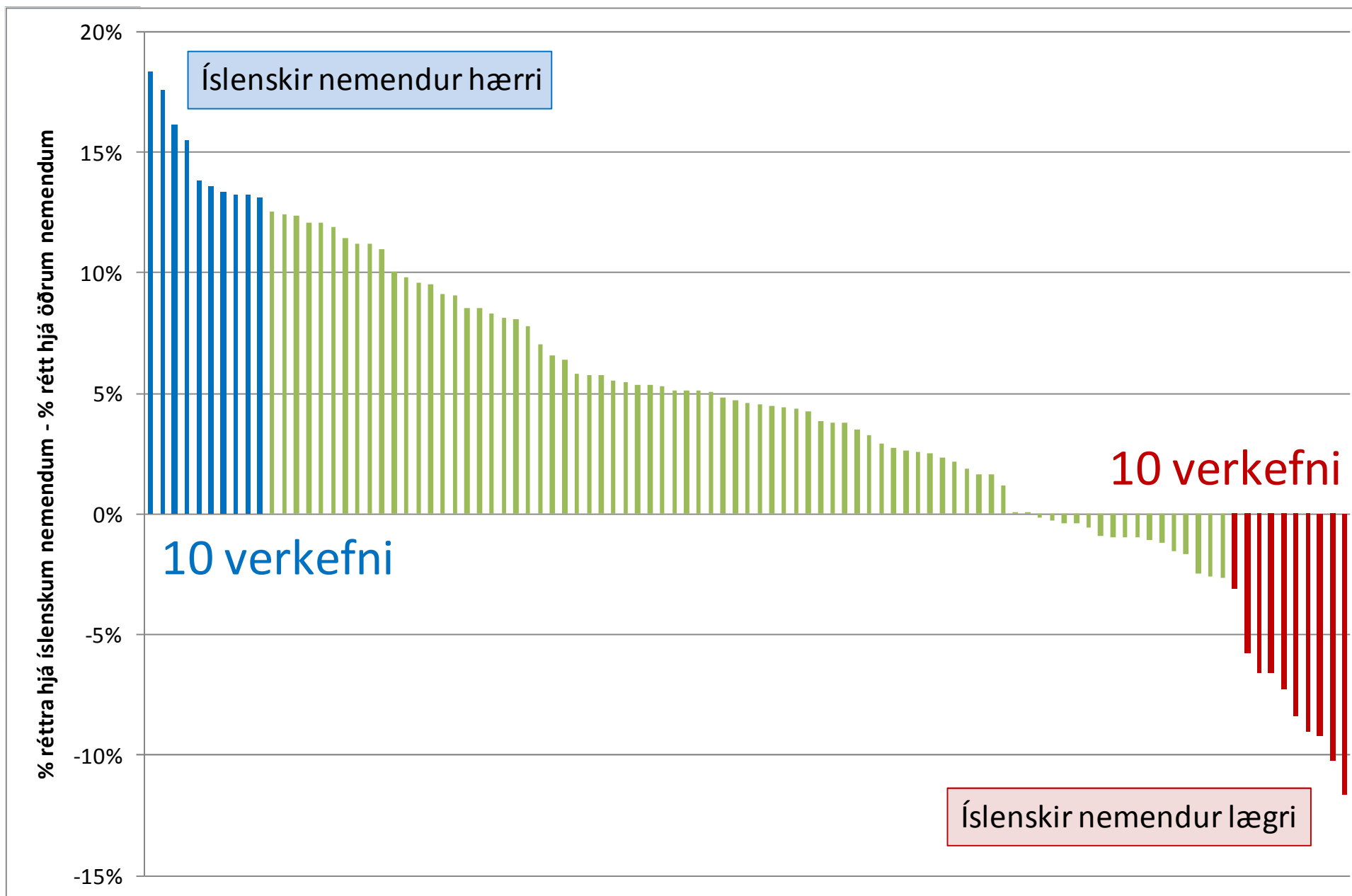
GÁL

Svona, svona, svona, byrjaðu bara ekki að tala um leikritið aftur. Eg er dauðleður á því. Við tölum saman á morgun af þu vilt.

65 kynna okkur? Stendur upp. Gott kvöld. Við þrír erum gestir í þessum kastala. Við vorum að koma úr borðstofunni þar sem við fengum framúrskarandi kvöldverð og drukkum tvær flöskur af kampavíni. Ég

Aðferð

- Í PISA 2009 svöruðu íslenskir nemendur 99 lesskilningsverkefnum úr 28 textum.
 - 13-30% nemenda svöruðu hverju verkefni
- Hlutfall réttra svara hjá öllum nemendum í PISA 2009 dregið frá hlutfalli réttra svara hjá íslenskum nemendum
 - 10 verkefni:
 - Hlutfallslega auðveldust
 - Hlutfallslega erfiðust

Þyngd			<u>Hærri:</u>	<u>Lægri:</u>
% ísl. nem. sem svara rétt				
Hærri:	68%	1	86%	79%
Lægri:	48%	2	84%	72%
		3	77%	70%
		4	73%	58%
		5	68%	53%
		6	66%	41%
		7	64%	39%
		8	62%	38%
án þyngsta verkefnis:	53%	9	55%	11%
án tveggja þyngstu:	59%	10	40%	9%

- Verkefni sem íslenskir nemendur svara áberandi sjaldnar rétt en aðrir nemendur eru oftast þung verkefni en auðveld verkefni.
- Verkefni sem íslenskir nemendur svara áberandi oftast rétt eru oftast auðveld verkefni

Svarmöguleikar

	Opið svar (3-5 línur)	Stutt opið svar (1 lína)	Samsett fjölval	Fjölval
<i>Hærri:</i>	3	2	1	4
<i>Lægri:</i>	5	1	0	4

- Það hvort verkefni er áberandi erfiðara eða auðveldara fyrir íslenska nemendur en aðra nemendur tengist ekki tegund svarmöguleika.

Aðstæður

	Persóna	Samfélag	Menntun	Starf
<i>Hærri:</i>	2	1	4	3
<i>Lægri:</i>	3	4	3	0

- Þegar efni textans er tengt samfélaginu eru verkefnin oftast erfiðari fyrir íslenska nemendur en aðra nemendur.
- Þeir eiga frekar auðveldara með texta tengdan menntun og starfi en persónu eða samfélagi

Textaform

	Samfelldur	Ósamfelldur	Blandaður
<i>Hærri:</i>	5	4	1
<i>Lægri:</i>	7	2	1

- Verkefni sem íslenskir nemendur geta síður leyst en aðrir nemendur eru oftár úr samfelldum texta.

Framsetning

	Frásögn	Lýsing	Greinargerð	Röksemdafærsla	Leiðbeiningar
<i>Hærri:</i>	1	4	4	1	0
<i>Lægri:</i>	2	2	5	1	0

- Hvort verkefni eru áberandi erfiðari eða auðveldari fyrir íslenska nemendur en aðra nemendur tengist lítið framsetningarformi textans.
- Þó eru lýsingar ofar auðveldari fyrir íslenska nemendur.

Færnisvið			
	Endurheimt upplýsinga	Skilningur og túlkun á efni	Íhugun og mat á innihaldi
<i>Hærri:</i>	2	5	3
<i>Lægri:</i>	2	4	4

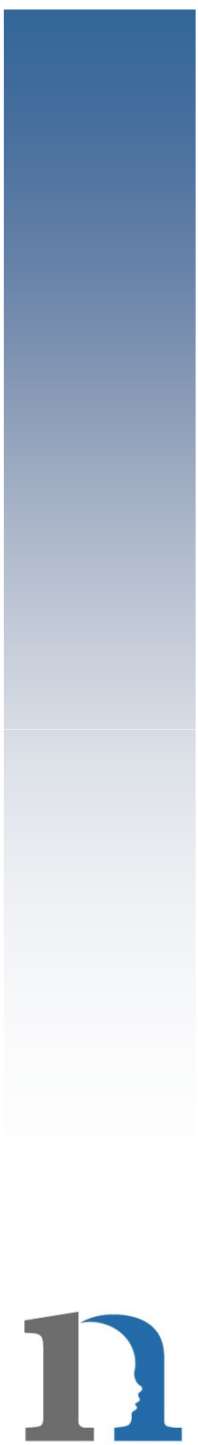
- Hvort verkefni er áberandi erfiðara eða auðveldara fyrir íslenska nemendur en aðra nemendur tengist ekki færnisviði.

Samantekt

- Einkenni lesskilningsverkefna sem íslenskir nemendur eiga áberandi auðveldara með en aðrir nemendur:
 - Lýsingar
 - Ósamfelldur texti
 - Þung verkefni

Samantekt

- Einkenni lesskilningsverkefna sem íslenskir nemendur eiga frekar auðveldara með en aðrir nemendur:
 - Léttar verkefni
 - Lýsingar
 - Úr texta sem tengjast menntun og starfi
- Verkefni sem íslenskir nemendur geta síður leyst en aðrir nemendur:
 - Þyngri verkefni
 - Úr samfelldum texta
 - Úr texta sem tengist samfélagi
- Hvort þau eru áberandi auðveld/erfið fyrir íslenska nemendur tengist hins vegar ekki:
 - Færnisviði sem verkefni reynir á
 - Tegund svarmöguleika
 - Hvort textinn er frásögn, greinargerð, röksemdafærsla eða leiðbeiningar

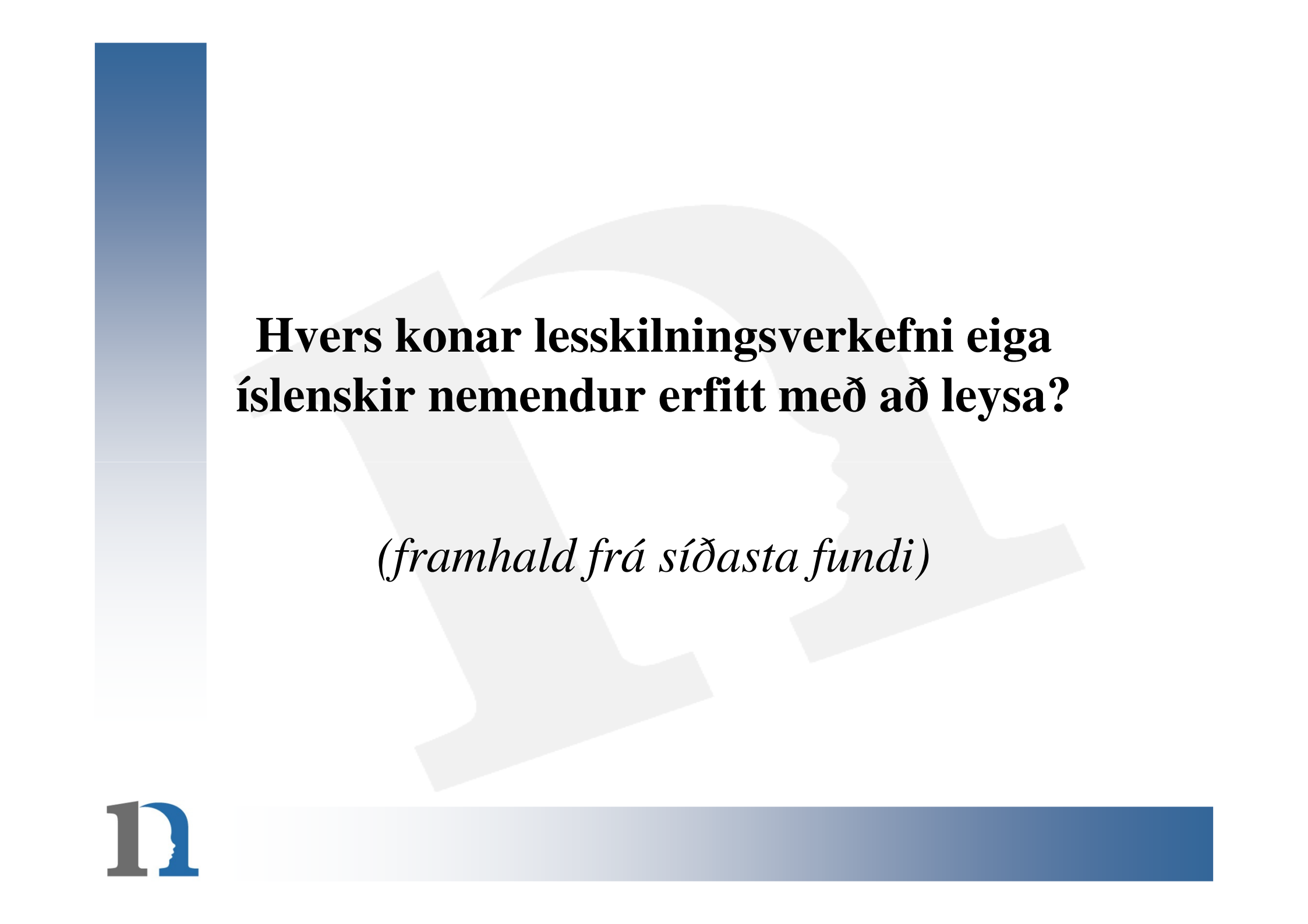

Umræðufundur um PISA 2009

Námsmatsstofnun

22. febrúar 2011

Almar Miðvík Halldórsson

**Hvers konar lesskilningsverkefni eiga
íslenskir nemendur erfitt með að leysa?**

(framhald frá síðasta fundi)

Aðferð

- Í PISA 2009 svöruðu íslenskir nemendur 99 lesskilningsverkefnum úr 28 textum.
 - 13-30% nemenda svöruðu hverju verkefni
- Hlutfall réttra svara hjá öllum nemendum í PISA 2009 dregið frá hlutfalli réttra svara hjá íslenskum nemendum
 - 10 verkefni:
 - Hlutfallslega auðveldust
 - Hlutfallslega erfiðust

Aðferð

- Klasagreining
 - Hríslurit (e. Dendrogram)
- Flokkun lesskilningsverkefna
 - Svarmöguleikar
 - Aðstæður
 - Textaform
 - Framsetning
 - Færnisvið
 - Þyngd verkefna

- *Aðstæður* þar sem lestur texta fer fram:
 - ❖ Persónulegar – svara eigin áhuga og ná markmiðum
 - ❖ Samfélagstengt – tengist þátttöku í félagslegu umhverfi, samfélaginu
 - ❖ Tengdar menntun – afla upplýsinga sem hluta af námi
 - ❖ Starfstengdar – tengist því að ná árangri í ákveðnu verki

- ***Textaform:***

- ❖ Samfelldur
- ❖ Ósamfelldur

- ***Framsetning:***

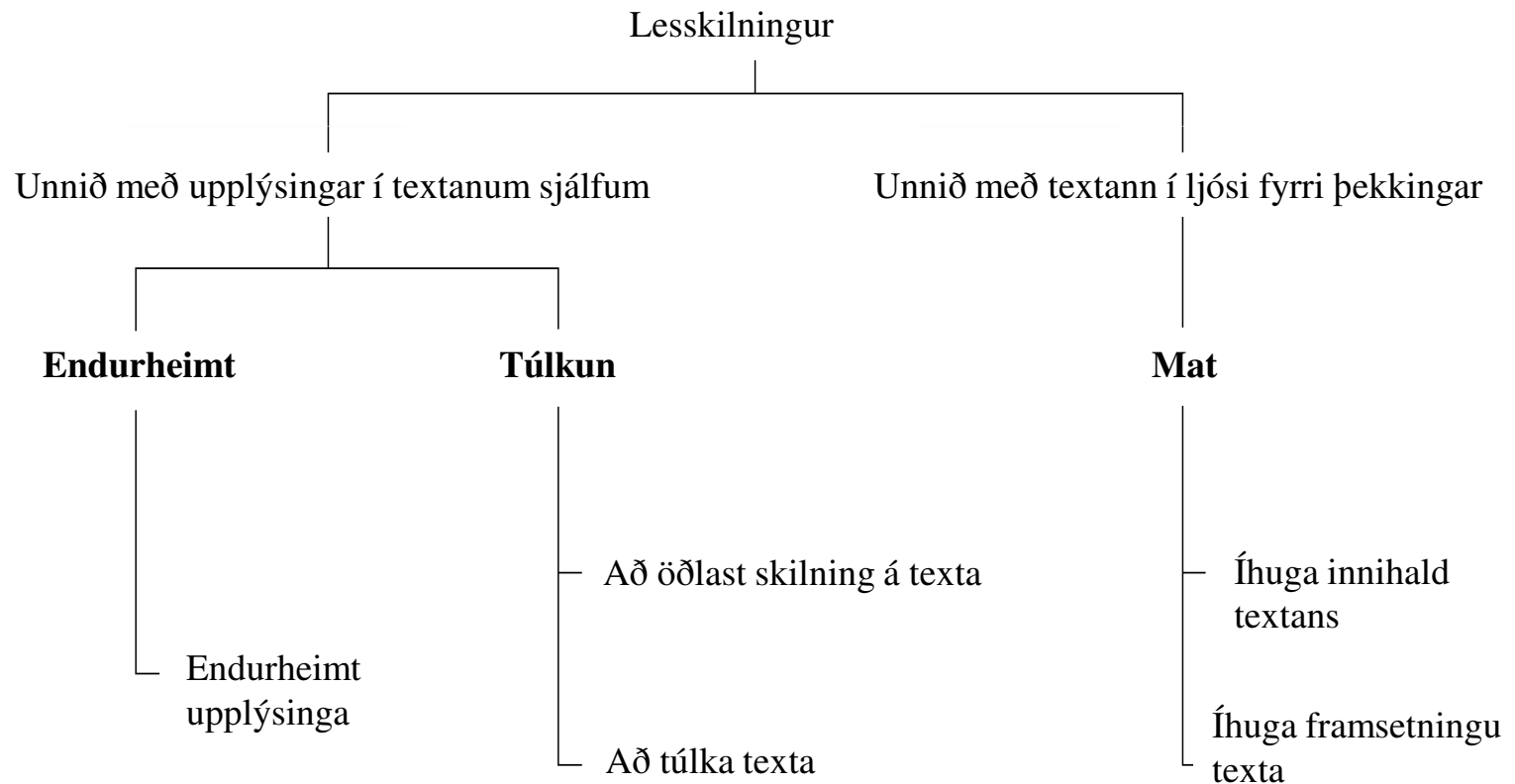
- ❖ Frásögn
- ❖ Lýsing
- ❖ Greinargerð
- ❖ Röksemdafærsla
- ❖ Leiðbeiningar

- ***Svarmöguleikar:***

- ❖ Opið svar (3-5 línur)
- ❖ Stutt svar (1 lína)
- ❖ Samsett fjölval
- ❖ Fjölval

Færnisvið

Færnisviðin fimm endurskipulögð í þrjá flokka í skýrslum um niðurstöður

Þyngd verkefna

fyrir íslenska nemendur (5 flokkar)

Flokkur	Hlutf. rétt svör	Fjöldi
1	6-40%	19
2	41-60%	22
3	61-70%	17
4	71-85%	24
5	86-98%	17

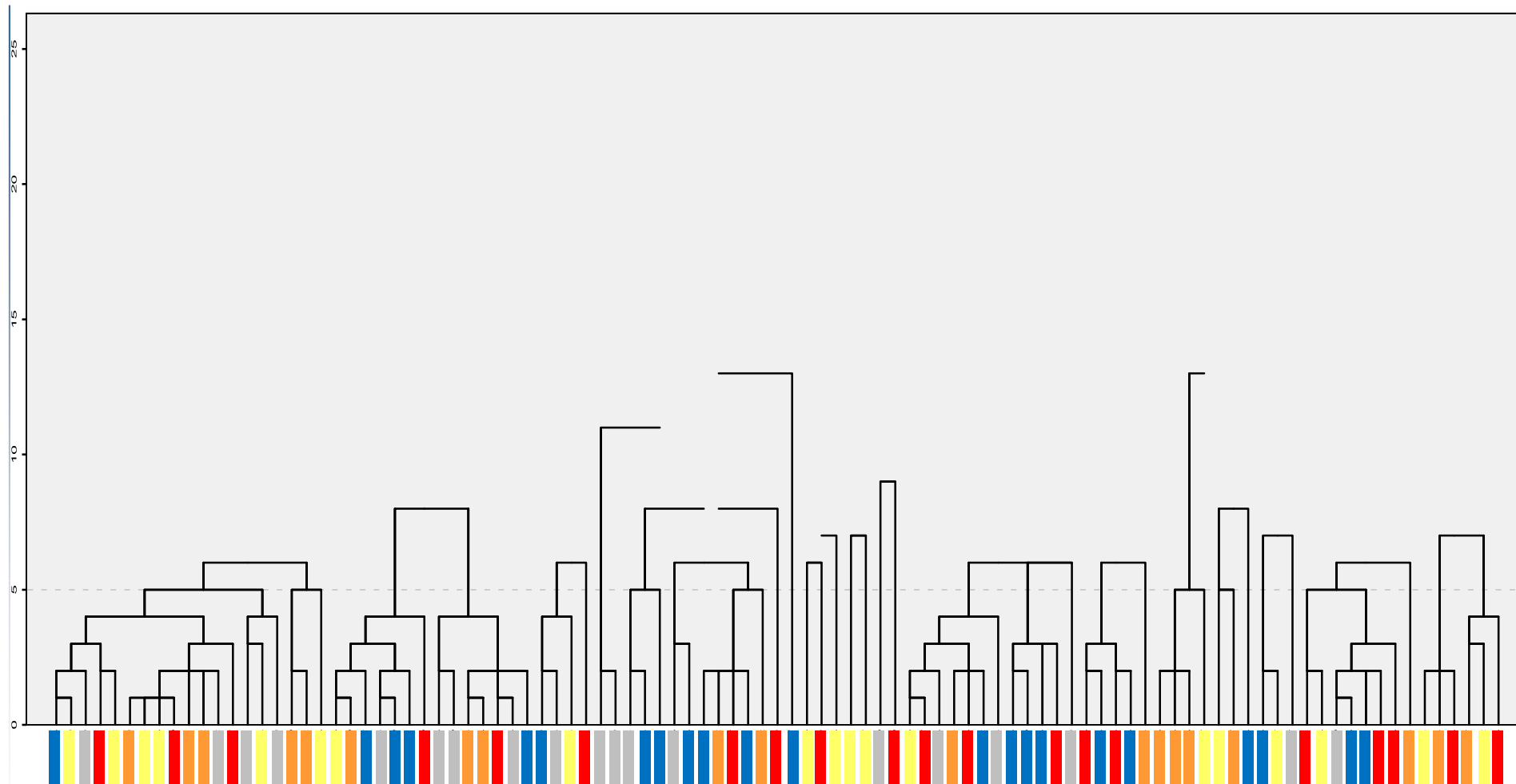
Aðferð

- Klasagreining
 - Hríslurit (e. Dendrogram)
- Flokkun lesskilningsverkefna
 - Svarmöguleikar
 - Aðstæður
 - Textaform
 - Framsetning
 - Færnisvið
 - Þyngd verkefna

Mismunur á hlutfalli réttra svara hjá íslenskum nemendum og OECD

Flokkur	Mism. %*	Fjöldi
1	-1 til -12%	22
2	0 til 3%	19
3	4 til 5%	19
4	6 til 10%	19
5	11 til 18%	20
Samtals:		99

*Hlutfall réttra svara OECD nemenda dregið frá hlutfall réttra svara íslenskra nemenda

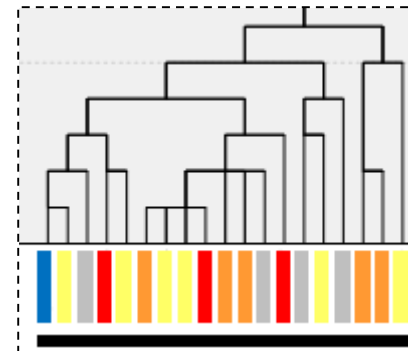

Dendrogram using Average Linkage (Between Groups):
Rescaled Distance Cluster Combine

99 verkefni

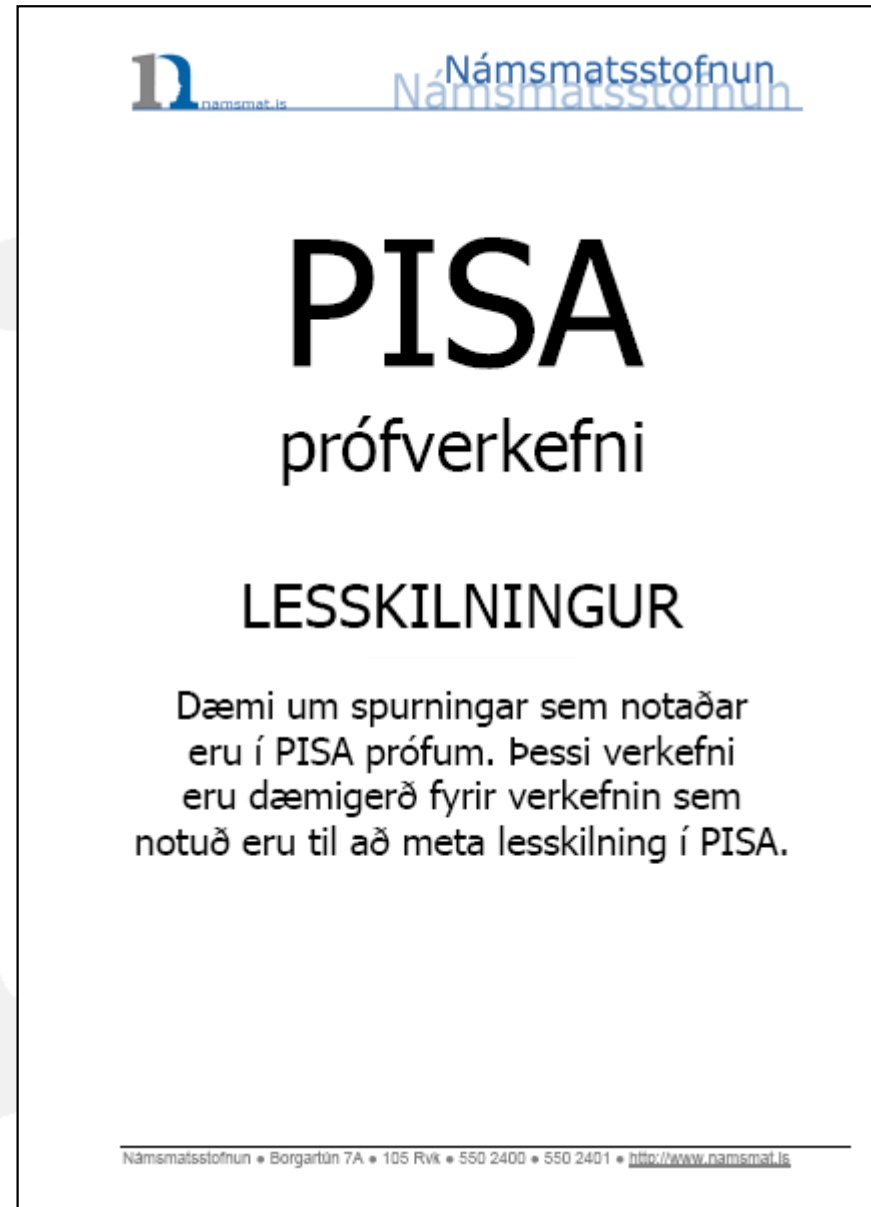
19 verkefni – 11 textar

- Þyngd
 - 1 verkefni 41-60% rétt svör
 - **7 verkefni 61-70% rétt svör**
 - **10 verkefni 71-85% rétt svör**
 - 1 verkefni 86-98% rétt svör
- Svarmöguleikar
 - **19 fjölval**
- Aðstæður
 - **11 menntun**
 - **6 samfélag**
 - 1 einstaklingur
 - 1 starf
- Textaform
 - **14 samfelldir**
 - 5 ósamfelldir
- Framsetning
 - **11 greinargerðir**
 - **6 lýsingar**
 - 2 röksemdafærslur
- Færnisvið
 - **14 skilningur og túlkun á efni**
 - 2 endurheimt upplýsinga
 - 3 íhugun og mat á innihaldi

- Sýnishorn
 - 11 textar
 - 47 verkefni

★ – 8 sýnishorn

Morð hefur verið framið en hinn grunaði neitar öllu. Hann kveðst ekki þekkja fórnarlambið. Hann segir að hann hafi aldrei þekkt það, aldrei komið nálægt því, aldrei snert það... Lögreglan og dómarnir eru sannfærð um að hann segi ekki satt. En hvernig á að sanna það?

Á vettvangi glæpsins hafa rannsóknarmenn safnað saman öllum mögulegum slitrum af sönnunargögnum: trefjum úr vefnaði, hárum, fingraförum, sigarettustubbum... Hin fáu hár sem fundust á jakka fórnarlambins eru rauð og þau virðast undarlega lík hári hins grunaða. Ef hægt væri að sanna að hárin séu af honum væri það sönnun þess að hann hefði hitt fórnarlambið.

Hver einstaklingur er sérstakur

Sérfræðingar taka til verks. Þeir athuga frumur við rætur háranna og nokkrar blóðfrumur hins grunaða. Í kjarna hverrar frumu í líkama okkar er DNA. Hvað er það? DNA (sem er algjörlega ósýnilegt án smásjár!) er eins og hálsfesti,

ímyndað ykkur að þessar perlur séu í fjórum mismunandi litum og að þúsundir lítaðra perla (sem eitt gen samanstendur af) myndi keðju í mjög ákveðinni röð. Í hverjum einstaklingi er þessi röð nákvæmlega sú sama í öllum frumum líkamans: þeim í rötum hársins jafnt og þeim í stórutánni, þeim í lifrinni og þeim í maganum eða blóðinu. En röð perlanna er mismunandi frá einum manni til annars. Miðað við fjölda perlanna sem eru strengdar á þennan hátt, er mjög lítil möguleiki á að tvær manneskur hafi sama DNA, fyrir utan einægja tvíbura. DNA er einstakt fyrir hvern einstakling og því einhvers konar erfðafræðilegt persónuskilríki.

Erfðafræðingar geta því borið skilríki úr blóði

hans) og það sem persónan með rauða hárið ber. Ef erfðafræðiskilríkin eru þau sömu, munu þeir vita að hinn grunaði kom sannarlega nálægt fórnarlambinu sem hann sagðist aldrei hafa hitt.

Aðeins eitt sönnunargagn

Lögreglan lætur æ oftast gera erfðafræðirannsókn í kynferðisafbrotamálum, morðum, þjófnaði og öðrum glæpum. Af hverju? Til að reyna að finna sönnun um samband milli tveggja manna, tveggja hluta eða manns og hlutar. Að sanna slíkt samband er oft mjög gagnlegt fyrir rannsóknina. En það er ekki nauðsynlega sönnun um glæp. Það er aðeins eitt sönnunargagn af mörgum.

Anne Versailles

Við erum gerð úr milljörðum fruma

Sérhver lífvera er gerð úr mörgum frumum. Fruma er svo mjög lítil. Einnig má segja að hún sé smá því aðeins er hægt að sjá hana gegnum smásjá sem stækkar hana margfalt. Hver fruma hefur ytri himnu og kjarna þar sem DNA er að finna.

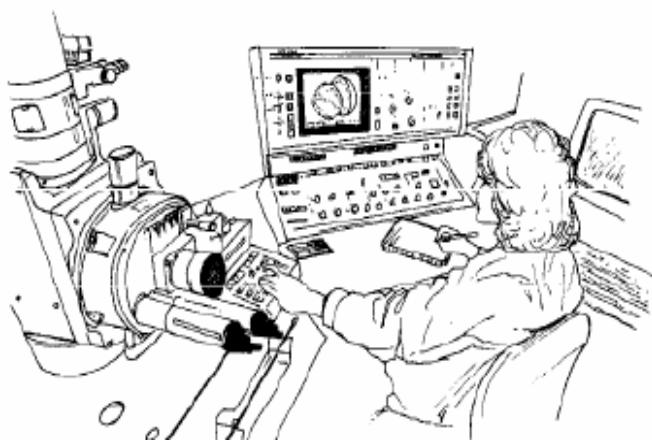
Erfða hvað?

DNA er gert úr nokkrum genum sem hvert um sig er gert úr þúsundum „perla“. Saman mynda þessi gen erfðafræðileg persónuskilríki einstaklingsins.

Hvernig er flett ofan af erfðafræðilegum persónu skilríkjum?

Erfðafræðingurinn tekur nokkrar frumur úr röt hársins sem fannst á fórnarlambinu eða úr munnavatni sem er á sigarettu. Hann setur þær í efni sem eyðir öllu í kringum DNA frumurnar. Hann gerir það sama við frumur úr blóði hins grunaða. Umrætt DNA er síðan búið sérstaklega undir greiningu. Því næst er það sett í sérstakt hlaup og rafstraumi hleypt í gegnum hlaupið. Eftir nokkra tíma framkallar þetta rendur líkar stríkamarki (eins og er á öllum hlutum sem við kaupum) sem sjást undir sérstöku ljósi. Stríkamarki í DNA hins grunaða er síðan borið saman við DNA háranna sem fundust á fórnarlambinu

Smásjá á rannsóknastofu lögreglunnar

Spurning 5: LÖGREGLAN

Hver er tilgangur kassans með yfirskriftina „Hvernig er erfðafræðilega persónuskilríkið fundið?”

Til að útskýra

- A hvað kjarnsýra er.
- B hvað strikamerki er.
- C hvernig frumur eru greindar til að finna mynstur í kjarnsýru.
- D hvernig má sanna að grunaður er sekur um glæp.

LÖGREGLAN STIGAGJÖF 5

MARKMIÐ SPURNINGAR: að draga ályktun.

1 Stig: C hvernig frumur eru greindar til að finna mynstur í kjarnsýru.

0 Stig: Annað.

Spurning 6: LÖGREGLAN

Hvert er meginmarkmið höfundarins?

- A að vara við.
- B að skemmta.
- C að upplýsa.
- D að sannfæra.

LÖGREGLAN STIGAGJÖF 6

MARKMIÐ SPURNINGAR: að bera kennsl á almennt markmið.

1 Stig: C að upplýsa.

0 Stig: Annað.

Spurning 7: LÖGREGLAN

„En hvernig á að sanna það?" (línur 15-16). Í þessum kafla er reynt að finna svar við þessari spurningu með því að:

- A yfirheyra vitni.
- B gera erfðagreiningar.
- C yfirheyra grunaða rækilega.
- D yfirfara allar niðurstöður rannsóknarinnar aftur.

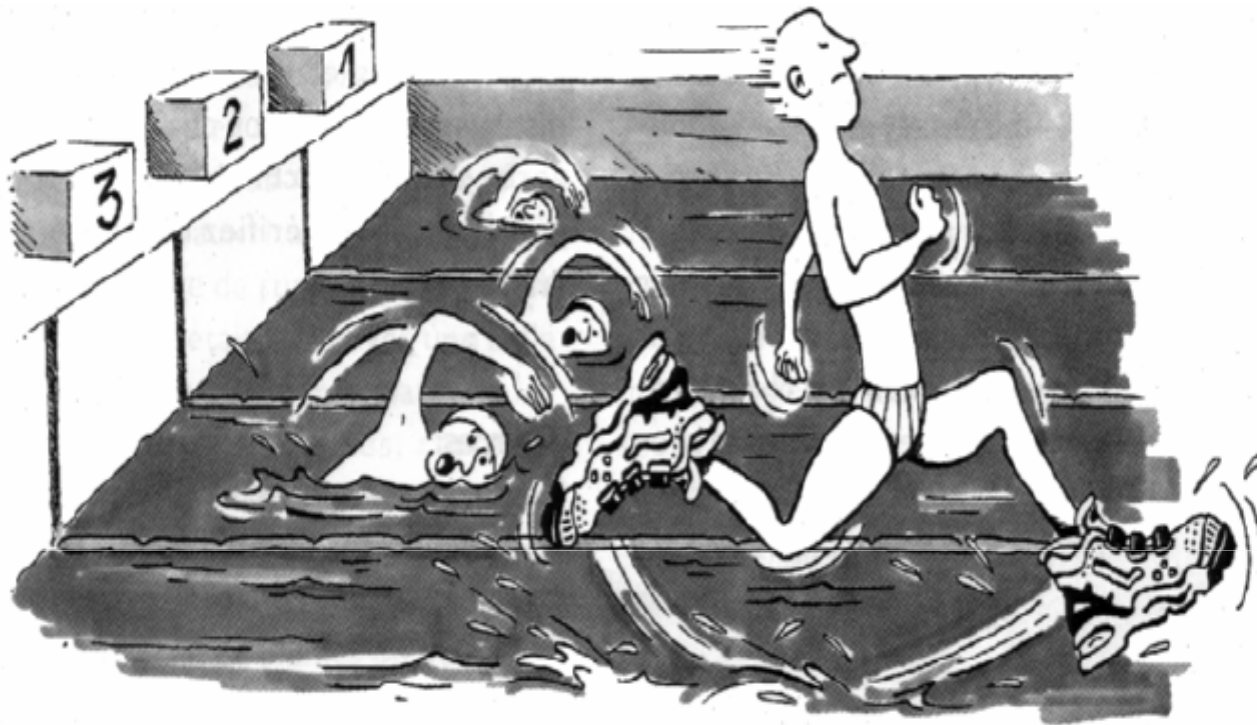
LÖGREGLAN STIGAGJÖF 7

MARKMIÐ SPURNINGAR: að draga ályktun

1 Stig: B gera erfðagreiningar.

0 Stig: Annað.

LÁTTU ÞÉR LÍÐA VEL Í HLAUPASKÓNUM ÞÍNUM

Íþróttalæknisfræðimiðstöðin í Lyon hefur í 14 ár rannsakað meiðsl ungra íþróttamanna og atvinnumanna í íþróttum. Rannsóknin hefur sýnt að besta stefnan séu forvarnir ... og góðir skór.

Högg, föll, slit og rif...
 Átján prósent leikmanna á aldrinum 8 til 12 ára hafa þegar hlotið meiðsli á hæl.

5 Brjóskið í ökkla knattspyrnumanns bregst ekki vel við höggum og 25% atvinnumanna komast að því að það er mjög viðkvæmur staður.

10 Brjóskið í hinum viðkvæma hnjálið getur einnig orðið fyrir óbætanlegum skaða og ef ekki er að gætt allt frá barnæsku (10-12 ára) getur það valdið slitgigt fyrir aldur fram. Mjóðmin sleppur heldur ekki við skaða og leikmaður hættir

20 á beinbrot sem afleiðingu af falli eða samstuði, sérstaklega ef hann er þreyttur.

Samkvæmt rannsókninni fá knattspyrnumenn, sem

25 hafa leikið í meira en tíu ár, beinútvöxt annað hvort á sköflungnum eða á hælum. Þetta er þekkt

30 sem „knattspyrnumanns-fótur“, afmyndun sem orsakast af skóm sem hafa of sveigjanlegan sóla og ökklastykki.

35 **Verja, styðja, veita stöðugleika, deyfa högg**
 Ef skór er of stífur, hamlar hann hreyfingu. Ef hann er of sveigjanlegur, eykur hann líkur á meiðslum og tognunum. Góður íþróttaskór ætti að uppfylla fjögur skilyrði:

45 Í fyrsta lagi verður hann að *veita ytri vörn*: verja fyrir höggum frá boltanum eða öðrum leikmanni, ráða við ójöfnur í undirlagi og halda fætinum heitum og þurrum þrátt fyrir kulda og rigningu.

50 Hann verður að *styðja við* fótinn, sérstaklega öklaliðinn, til að koma í veg fyrir tognanir, bólgur og önnur vandamál, sem gætu jafnvel haft áhrif á

hnéð. Hann verður einnig að veita leikmanninum góðan *stöðugleika*.

60 Leikmaðurinn má ekki renna á blautri jörð eða skrika fótur á velli sem er of þurr. Að lokum verður hann að *deyfa högg*, sérstaklega þau högg sem blak- og körfuboltamenn þurfa að þola vegna þess hve þeir stökkva mikið.

70 **Þurrir fætur**
 Til að forðast smáa en sársaukafulla kvilla, eins og blöðrur eða jafnvel sár eða íþróttamannsfót (sveppasýkingar), verður skórinn að leyfa uppgufun og útgufun og koma í veg fyrir að utanaðkomandi raki komist inn. Besta efnið

80 að þessu leyti er leður, en það er hægt að vatnsverja til að skórinn gegnblotni ekki í fyrstu rigningu.

Spurning 6: ÍÞRÓTTASKÓR

Skoðið þessa setningu sem er í lok greinarinnar. Hún er sýnd hér í tveimur hlutum:

“Til að forðast smáa en sársaukafulla kvilla, eins og blöðrur eða jafnvel sár eða íþróttamannsfót (sveppasýkingar),...” *(fyrri hluti)*

“...verður skórinn að leyfa uppgufun og útgufun og koma í veg fyrir að utanaðkomandi raki komist inn.” *(seinni hluti)*

Hver eru tengslin á milli fyrri og seinni hluta setningarinnar?

Seinni hlutinn:

- A stangast á við fyrri hlutann.
- B endurtekur fyrri hlutann.
- C sýnir fram á vandann sem nefndur er í fyrri hlutanum.
- D gefur lausn á vandamálinu sem nefnt er í fyrri hlutanum.

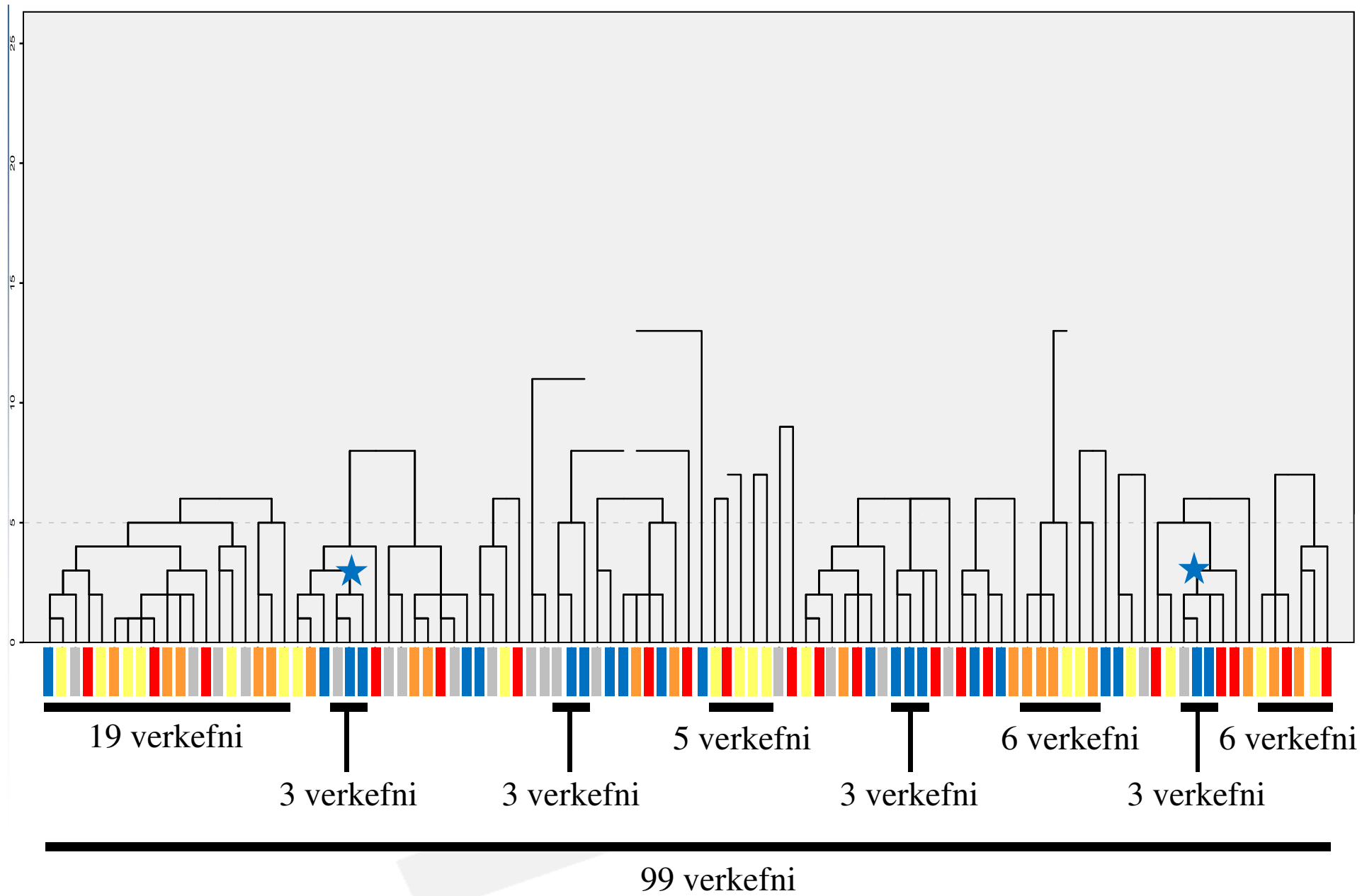
ÍÞRÓTTASKÓR STIGAGJÖF 6

MARKMIÐ SPURNINGAR: Að greina hvernig mismunandi textahlutar tengjast.

1 stig: D gefur lausn á vandamálinu sem nefnt er í fyrri hlutanum.

0 stig: Önnur svör.

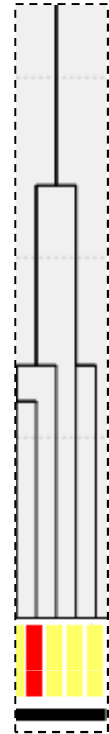

5 verkefni – 3 textar

- Þyngd
 - 2 verkefni 61-70% rétt svör
 - **1 verkefni 71-85% rétt svör**
 - **2 verkefni 86-98% rétt svör**
- Svarmöguleikar
 - **3 fjölval**
 - **1 samsett fjölval**
 - 1 stutt svar (1 lína)
- Aðstæður
 - **3 almenningur**
 - **2 starf**
- Textaform
 - 3 samfelldir
 - 2 ósamfelldir
- Framsetning
 - **5 leiðbeiningar**
- Færnisvið
 - **4 endurheimt upplýsinga**
 - 1 skilningur og túlkun á efni

Morð hefur verið framið en hinn grunaði neitar öllu. Hann kveðst ekki þekkja fórnarlambið. Hann segir að hann hafi aldrei þekkt það, aldrei komið nálægt því, aldrei snert það... Lögreglan og dómarnir eru sannfærð um að hann segi ekki satt. En hvernig á að sanna það?

Á vettvangi glæpsins hafa rannsóknarmenn safnað saman öllum mögulegum slitrum af sönnunargögnum: trefjum úr vefnaði, hárum, fingraförum, sigarettustubbum... Hin fáu hár sem fundust á jakka fórnarlambins eru rauð og þau virðast undarlega lík hári hins grunaða. Ef hægt væri að sanna að hárin séu af honum væri það sönnun þess að hann hefði hitt fórnarlambið.

Hver einstaklingur er sérstakur

Sérfræðingar taka til verks. Þeir athuga frumur við rætur háranna og nokkrar blóðfrumur hins grunaða. Í kjarna hverrar frumu í líkama okkar er DNA. Hvað er það? DNA (sem er algjörlega ósýnilegt án smásjár!) er eins og hálsfesti,

ímyndað ykkur að þessar perlur séu í fjórum mismunandi litum og að þúsundir litadra perla (sem eitt gen samanstendur af) myndi keðju í mjög ákveðinni röð. Í hverjum einstaklingi er þessi röð nákvæmlega sú sama í öllum frumum líkamans: þeim í rötum hársins jafnt og þeim í stórutánni, þeim í lifrinni og þeim í maganum eða blóðinu. En röð perlanna er mismunandi frá einum manni til annars. Miðað við fjölda perlanna sem eru strengdar á þennan hátt, er mjög lítil möguleiki á að tvær manneskur hafi sama DNA, fyrir utan einægja tvíbura. DNA er einstakt fyrir hvern einstakling og því einhvers konar erfðafræðilegt persónuskilríki.

Erfðafræðingar geta því borið skilríki úr blóði

hans) og það sem persónan með rauða hárið ber. Ef erfðafræðiskilríkin eru þau sömu, munu þeir vita að hinn grunaði kom sannarlega nálægt fórnarlambinu sem hann sagðist aldrei hafa hitt.

Aðeins eitt sönnunargagn

Lögreglan lætur æ oftast gera erfðafræðirannsókn í kynferðisafbrotamálum, morðum, þjófnaði og öðrum glæpum. Af hverju? Til að reyna að finna sönnun um samband milli tveggja manna, tveggja hluta eða manns og hlutar. Að sanna slíkt samband er oft mjög gagnlegt fyrir rannsóknina. En það er ekki nauðsynlega sönnun um glæp. Það er aðeins eitt sönnunargagn af mörgum.

Anne Versailles

Við erum gerð úr milljörðum fruma

Sérhver lífvera er gerð úr mörgum frumum. Fruma er svo mjög lítil. Einnig má segja að hún sé smá því aðeins er hægt að sjá hana gegnum smásjá sem stækkar hana margfalt. Hver fruma hefur ytri himnu og kjarna þar sem DNA er að finna.

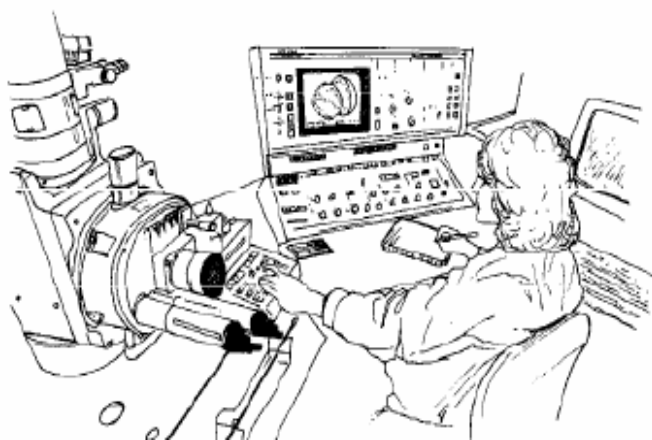
Erfða hvað?

DNA er gert úr nokkrum genum sem hvert um sig er gert úr þúsundum „perla“. Saman mynda þessi gen erfðafræðileg persónuskilríki einstaklingsins.

Hvernig er flett ofan af erfðafræðilegum persónu skilríkjum?

Erfðafræðingurinn tekur nokkrar frumur úr röt hársins sem fannst á fórnarlambinu eða úr munnavatni sem er á sigarettu. Hann setur þær í efni sem eyðir öllu í kringum DNA frumurnar. Hann gerir það sama við frumur úr blóði hins grunaða. Umrætt DNA er síðan búið sérstaklega undir greiningu. Því næst er það sett í sérstakt hlaup og rafstraumi hleypt í gegnum hlaupið. Eftir nokkra tíma framkallar þetta rendur líkar stríkamarki (eins og er á öllum hlutum sem við kaupum) sem sjást undir sérstöku ljósi. Stríkamarki í DNA hins grunaða er síðan borið saman við DNA háranna sem fundust á fórnarlambinu

Smásjá á rannsóknastofu lögreglunnar

Spurning 4: LÖGREGLAN

Til að útskýra byggingu kjarnsýrunnar talar höfundur um perluhálsfesti. Hvernig eru þessar perluhálsfestar mismunandi frá einum einstaklingi til annars?

- A þær eru mislangar.
- B röð perlanna er mismunandi.
- C fjöldi hálsfestanna er mismunandi.
- D litur perlanna er mismunandi.

LÖGREGLAN STIGAGJÖF 4

MARKMIÐ SPURNINGAR: að velja skýrt framsettar upplýsingar.

1 Stig: B röð perlanna er mismunandi.

0 Stig: Annað.

Miðstöð Innri og Ytri Hreyfanleika

Hvað er MIYH?

MIYH merkir Miðstöð Innri og Ytri Hreyfanleika sem er framtak starfsmannadeildarinnar. Nokkrir starfsmenn þessarar deildar vinna í MIYH ásamt starfsfólki úr öðrum deildum og utanaðkomandi starfsráðgjöfum. MIYH stendur starfsmönnum til boða til að aðstoða í leit þeirra að öðru starfi innan eða utan Canco framleiðslufyrirtækisins.

Hvað gerir MIYH?

MIYH styður starfsmenn sem eru alvarlega að ihuga annað starf með eftirfarandi aðferðum:

- *Gagnabanka með störfum*

Eftir viðtal við starfsmanninn eru upplýsingar settar í gagnabanka sem heldur utan um þá sem eru að leita að starfi og laus störf hjá Canco og öðrum framleiðslufyrirtækjum.

- *Ráðgjöf*

Möguleikar starfsmannsins eru kannaðir í viðtölum við starfsráðgjafa.

- *Námskeið*

Námskeið eru skipulögð (í samvinnu við upplýsinga- og þjálfunardeild) sem fjalla um atvinnuleit og starfsframaáætlanir.

- *Áætlanir um að skipta um starfsframa*

MIYH styður og samræmir áætlanir um að hjálpa starfsmönnum að undirbúa sig undir ný störf og ný viðhorf.

- *Málamiðlun*

MIYH hefur milligöngu fyrir starfsmenn sem er hótad uppsögn vegna endurskipulagningar og aðstoðar við að finna nýjar stöður þegar nauðsynlegt er.

Hvað kostar MIYH?

Greiðsla er ákveðin í samráði við deildina þar sem þú vinnur. Sum þjónusta MIYH er ókeypis. Þú getur einnig verið beðin(n) um að borga annaðhvort í peningum eða tíma.

Hvernig starfar MIYH?

MIYH aðstoðar starfsmenn sem eru alvarlega að ihuga annað starf innan eða utan fyrirtækisins.

Ferlið hefst á því að lögð er inn umsókn.

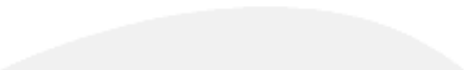
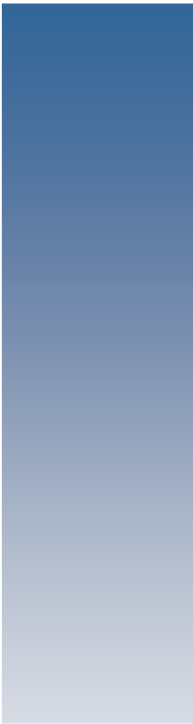
Viðræður við starfsmannaráðgjafa geta einnig verið gagnlegar. Augljóslega ættir þú að tala við ráðgjafann fyrst um óskir þínar og innri möguleika varðandi starfsframa þinn. Ráðgjafinn þekkir hæfni þína og þróun innan þíns starfshóps.

Sambandi við MIYH er í öllum tilfellum komið á í gegnum starfsmannaráðgjafann.

Hann eða hún höndlar umsóknina fyrir þig, eftir það er þér boðið til viðræðna við MIYH fulltrúa.

Frekari upplýsingar

Starfsmannadeildin getur veitt þér frekari upplýsingar.

Spurning 1: STARFSMENN

Samkvæmt tilkynningunni, hvar getur þú fengið frekari upplýsingar um MIYH?

STARFSMENN STIGAGJÖF 1

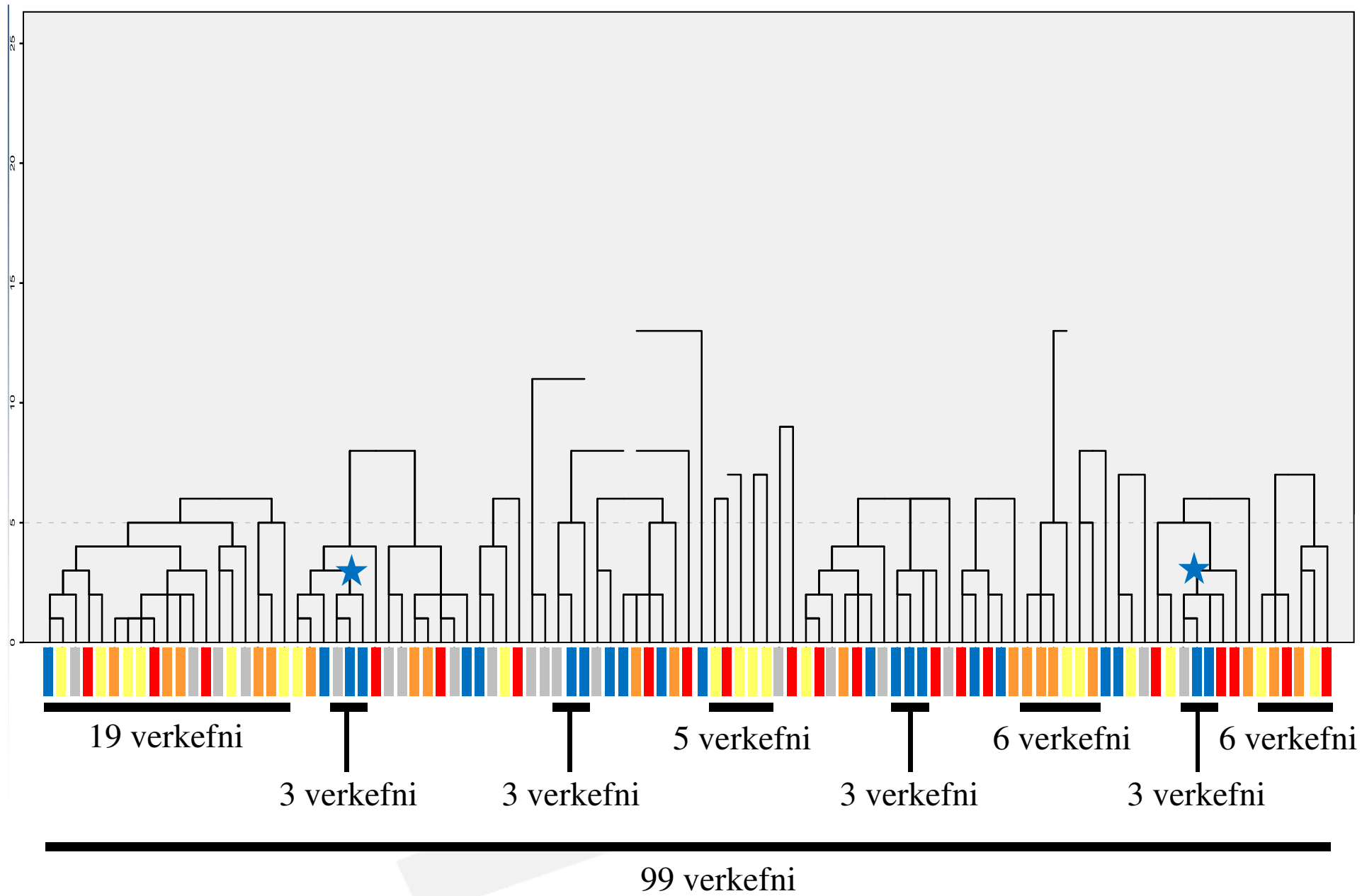
1 stig: Nefnir að minnsta kosti EITT af eftirfarandi:

frá starfsmannadeildinni.

frá starfsráðgjafa.

0 stig: Annað.

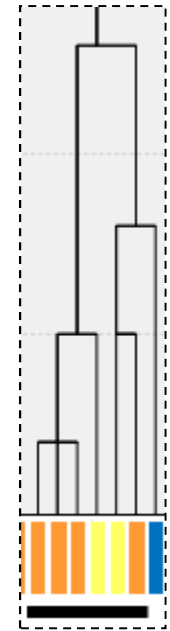

6 verkefni – 5 textar

- Þyngd
 - 1 verkefni 71-85% rétt svör
 - **5 verkefni 86-98% rétt svör**
- Svarmöguleikar
 - **4 opið svar (3-5 línur)**
 - 2 stutt svar (1 lína)
- Aðstæður
 - **6 persóna**
- Textaform
 - **6 samfelldir**
- Framsetning
 - **3 frásagnir**
 - **2 röksemdafærslur**
- Færnisvið
 - **4 skilningur og túlkun á efni**
 - 1 endurheimt upplýsinga
 - 1 íhugun og mat

Hve marga daga, hugsaði hún, hafði hún setið svona, horft á brúnt, kalt vatnið æða upp og eyða upp bakkanum. Hún mundi ógreinilega upphaf rigningarinnar sem komið hafði frá fenjasvæðunum í suðrinu og lamið húsíð hennar utan. Síðan tók fljótið að vaxa, fyrst hægt þangað til að lokum það nam staðar til að snúa aftur. Frá tíma til tíma skreið það eftir lækjarfarvegum og skurðum og hellti sér yfir lág svæði.

Um nóttina, á meðan hún svaf, hirti það veginn og umkringdi hana svo að hún sat ein, báturinn hennar farinn, húsíð eins og rekald staðsett á hamrinum sínum. Núna náði vatnið jafnvel á tjargaðar stoðimar. Og enn hækkaði það.

Eins langt og augað eygði, að trjátoppunum þar sem hinir árbakkarnir höfðu verið, var fenjasvæðið eins og haf, baðað í þéttum regnskúrum, fljótið týnt einhverfsstaðar mitt í auðninni. Húsíð hennar með skipsbotninum hafði verið byggt til að standa af sér flóð eins og þetta, ef það kæmi einhvern tíma, en nú var það orðið gamalt. Kannski voru borðin neðan á farin að fúna að hluta. Kannski myndi virinn sem festi húsíð við stóru eikina losna og láta hana fljóta með straumnum, sömu leið og báturinn hennar hafði farið.

Enginn gæti komið núna. Hún gæti kallað en það væri til einskis, enginn heyrði í henni. Vít og breitt um fenin voru aðrir að berjast við að bjarga því litla sem hægt var, kannski jafnvel lífi sínu. Hún hafði séð heilt hús fljóta framhjá, svo hljóðlega að það minnti hana á jarðarför. Henni fannst þegar hún sá það eins og hún vissi hver ætti það. Það hafði verið slæmt að sjá það fljóta hjá, en eigendurnir hljóta að hafa forðað sér hærra upp. Seinna, þegar regn og myrkur læddist að, heyrði hún hlébarða öskra upp með ánni.

Núna fannst henni húsíð skjálfa eins og það væri lifandi. Hún teygði sig til að grípa lampa sem var að detta af náttborðinu og setti hann milli fóta sér til að halda honum stöðugum. Nú brakaði og brast í húsina meðan það losnaði upp úr leðjunni, flaut laust, skoppaði eins og korkur og sveigðist með ástraumnum. Hún greip í rúmgafflinn. Ríðandi færðist húsíð eins langt og landfestarnar leyfðu. Það kom rykkur og væl í gömlu timbri og svo hlé. Hægt og rólega sleppti straumurinn takinu og leyfði því að renna til baka á hvíldarstað sinn. Hún náði andanum og sat lengi og fann húsíð vaggja hægt. Myrkið sáðist niður með linnulausu regninu, og, með höfuðið hvílandi á handleggnum, svaf hún og hélt sér í rúmið.

Einhvern tímann um nóttina vakti öskrið hana, hljóð svo angistarfullt að hún var kominn á fætuma áður en hún var vögnuð. Hún rakst á rúmið í myrkrinu. Það kom að utan, frá fljótinu. Hún heyrði eitthvað hreyfast, eitthvað stórt sem gaf frá sér skrapandi, þrusk hljóð. Það gæti verið annað hús. Svo rakst það á, ekki harkalega heldur rann og straukst eftir hlið hússins hennar. Það var tré. Hún hlustaði á greinarnar og laufin strjúkast við húsíð og renna með straumnum, skilja einungis rigninguna og gjálfur flóðsins eftir, hljóð svo stöðug núna að þau virtust hluti af þögninni. Samanhniptuð í rúminu var hún næstum sofnuð þegar annað öskur hljómaði, í þetta sinn svo nálægt að það gæti hafa komið frá herberginu. Starandi út í myrkið lét hún sig síga varlega á rúmið þar til hönd hennar greip um kalt hlaup ríflisins. Samanhniptuð á koddanum, lagði hún ríflinn yfir hnén. "Hver er þarna?" kallaði hún.

Svarið var endurtekið öskur, en minna skerandi, frekar þreytlegt, svo læddist

tóm þögnin að. Hún dró sig saman í rúminu. Hvað sem þetta var heyrði hún það hreyfast á veröndinni. Það brakaði í plönkunum og hún gat greint hluti detta um koll. Það var klórað í vegginn eins og einhver ætlaði að rífa sér leið í gegn. Núna vissi hún hvað þetta var, stór köttur, sem hafði komið með trénu sem flótið hafði framhjá

húsinu. Hann hafði komið með flóðinu, gjöf.

Ómeðvitað þrýsti hún hendinni upp að andlitinu og stífum hálsinum. Ríflinn vaggði á hnám hennar. Hún hafði aldrei séð hlébarða á ævi sinni. Hún hafði heyrt um þá af afspum og heyrð öskur þeirra, eins og þjáningu í fjarska. Kötturinn krafstaði aftur í vegginn, það glamraði í glugganum við hurðina. svo lengi hún gætti gluggans og hefði köttinn lokaðan inni milli veggjarins og vatnsins, eins og í buri, yrði henni óhætt. Fyrir utan staldraði dýrið við og strauk klóm sínum eftir ryðguðum ytri glugganum. Annað slagið, vældi það og urraði.

Þegar ljósið barst að lokum niður gegnum rigninguna, eins og önnur tegund myrkurs, sat hún ennþá á rúminu, stíf og köld. Handleggir hennar, vanir röðri á ánni, verkjuðu eftir að hafa haldið á ríflinum. Hún hafði varla lefzt sér að hreyfa sig vegna ótta við að hvert hljóð myndi gefa kettinum styrk. Stjórft, sveigði hún sig með hreyfingum hússins. Regnið féll ennþá eins og það myndi aldrei stöðvast. Gegnum grátt ljósið, loksins, sá hún flóðið og langt í burtu skýjalaga, drukknandi trjátoppa. Kötturinn hreyfði sig ekki. Kannski var hann farinn. Hún lagði byssuna frá sér, smeygði sér úr rúminu og hreyfði sig hljóðlaust að glugganum. Hann var ennþá þarna, samanhniptuður á verandarjaðrinum og starði á eikina, landfestar hússins hennar, eins og til að mæla möguleikana á því að stökkva upp á slútandi greinina. Hann sýndist ekki eins ógnvekjandi núna þegar hún sá hann, grófur feldur hans ofinn í sprota, hliðar hans krepptar og rifin sjáanleg. Það væri einfalt að skjóta hann þar sem hann sat með langt skottið sveiflandi fram og til baka. Hún var að snúa sér til að ná í byssuna þegar hann sneri sér við. Án viðvörðunar, án öskurs eða spennu vöðva, stökk hann á gluggann og braut rúðu. Hún féll aftur á bak, bældi niður öskrið og tók upp ríflinn, hún skaut út í gegnum rúðuna. Hún sá ekki hlébarðann núna, en hún hafði misst marks. Hann byrjaði að þramma aftur. Hún sá glitta í haus hans og fettuna á baki hans þegar hann fór hjá glugganum.

Skjálfið, fikraði hún sig að rúminu og lagðist niður. Sefandi, stöðugt hljóðið frá fljótinu og regninu, nístandi kuldinn, dró úr þreki hennar. Hún fylgdist með glugganum og hafði byssuna tilbúna. Eftir langa bið færði hún sig aftur til að gá. Hlébarðinn var sofnaður með höfuðið liggjandi á loppunum, eins og haimilsköttur. Í fyrsta skipti síðan að regnið byrjaði, langaði hana að gráta, yfir sjálfri sér, yfir öllu fólkinu, vegna alls í flóðinu. Hún lagðist í rúmið og vafði rúmteppinu um axlirnar á sér. Hún hefði átt að fara burt á meðan hún gat, meðan veginnir voru enn opnir eða áður en báturinn hennar skolaðist í burtu. Meðan hún ruggaði fram og aftur með sveigju hússins minnti slæmur stíngur í maganum hana á að hún hafði ekkert borðað. Hún mundi ekki hversu lengi. Eins og kötturinn, svalt hún. Hún skaut inn í eldhúsið, kveikti eld með þeim litla við sem eftir var. Ef flóðið varði miklu lengur yrði hún að brenna stólinn, kannski jafnvel borðið sjálf. Hún tók niður leifar reykrar skinku úr loftinu, skar þykkar sneiðar af rauðbrúnu kjötinu og lagði það á steikarönnu. Lyktinu af steiktu kjötinu kom henni til að svima. Það voru til þurrar kexkökur frá því að hún eldaði síðast og hún gat lagað kaffi. Það var til fullt af vatni.

Á meðan að hún eldaði sér mat, gleymdi hún næstum kettinum þar til að hann vældi. Hann var svangur líka. "Leyfðu mér að borða" kallaði hún til hans "og síðan sinni ég þér". Og hún hló með sjálfri sér. Á meðan að hún hengdi skinkubitann aftur á naglann urraði kötturinn svo dimmum drunum að hendur hennar skulfu.

Eftir að hún hafði borðað, fór hún aftur í rúmið og tók upp ríflinn. Húsíð hafði risið svo mikið að það straukst ekki lengur eftir hamrinum þegar það sveiflaðist til eftir fljótinu. Maturinn hafði yliað henni. Hún gat losað sig við köttinn á meðan að ljósið hengi ennþá í regninu. Hún læddist hægt að glugganum. Hann var ennþá þarna, vælandi, byrjaður að hreyfa um veröndina. Hún starði á hann lengi, óhrædd. Svo án þess að hugsa hvað hún var að gera, lagði hún byssuna frá sér og færði sig framhjá rúminu inn í eldhús. Aftan við hana hreyfðist kötturinn, órólegur. Hún tók niður það sem eftir var af skinkunni og gekk eftir óstöðugu gölfinu að glugganum og ýtti henni út um brottinn gluggann. Hinum megin heyrðist hungrað urr og einhvers konar áfall kattarins náði til hennar. Undrandi á gerðum sínum, færði hún sig aftur að rúminu.

Spurning 7: GJÖFIN

Hér eru nokkrar fyrstu tilvitnanirnar um hlébarðann í sögunni.

“Einhvern tímann um nóttina vakti öskrið hana, ...”: (lína 32)

“Svarið var endurtekið öskur, en minna skerandi, frekar þreytulegt...” (lína 44)

“Hún hafði heyrt um þá af afspurn og heyrt öskur þeirra, eins og þjáningu í fjarska.” (línur 51-52)

Hvers vegna telur þú að höfundurinn hafi valið þessar lýsingar til að kynna hlébarðann til sögunnar?

GJÖFIN STIGAGJÖF 7

MARKMIÐ SPURNINGAR: Sýnir hæfni til að greina blæbrigði í málinu sem litar túlkunina

Gefið fyrir eftirfarandi

- a: Kannast við að lýsingarnar veki samúð OG að hlébarðinn er þess vegna tengdur konunni eða við mannlegar þjáningar; eða gefur áðstæðu fyrir samúðarfullri framkomu konunnar við hlébarðann síðar.
- Hlébarðinn hljómar næstum eins og maður, svo að hann er eins og konan og maður vorkennir þeim báðum.

- b: Viðurkennir að lýsingarnar vekja samúð hjá lesandanum.
- Maður fer að vorkenna hlébarðanum.
 - Hann hljómar sorgmæddur og þjáður.
- c: Viðurkennir að spenna myndast með því að kannast ekki við hlébarðann strax. Áherslan er lögð á dulúð frekar en hugmynd um ótta.
- Það er hrollvekjandi
 - Það kynnir hlébarðann hægt til sögunnar.
 - Maður veist ekki hvað það er, alveg eins og konan.
 - Það er spennandi.
- d: Svarar út frá bókstaflegnu stigi, skilur svið og aðstæður rétt.
- Hún myndi taka eftir hljóðunum vegna þess að það var svo mikið myrkur að hún gæti ekki séð það.
 - Að heyra í hlébarðanum núna fær hana til að muna að hún hefur heyrt í einum áður.
- Stig 2: a EÐA b
- Stig 1: c EÐA d
- Stig 0: Önnur svör, þar með talin óljós, ónákvæm, ólíkleg eða óviðkomandi svör
- Það gerir allt áhugaverðara.
 - Það er sterkt lýsandi málfar.
 - Hlébarðinn hljómar hættulegur, líkt eins og hann bíði eftir að hremma hana.
 - Hún er að segja söguna frá sjónarhól hlébarðans.

Spurning 8: GJÖFIN

Hvað leggur sagan til sem ástæðu fyrir því að konan gefur hlébarðanum að éta?

GJÖFIN STIGAGJÖF 8

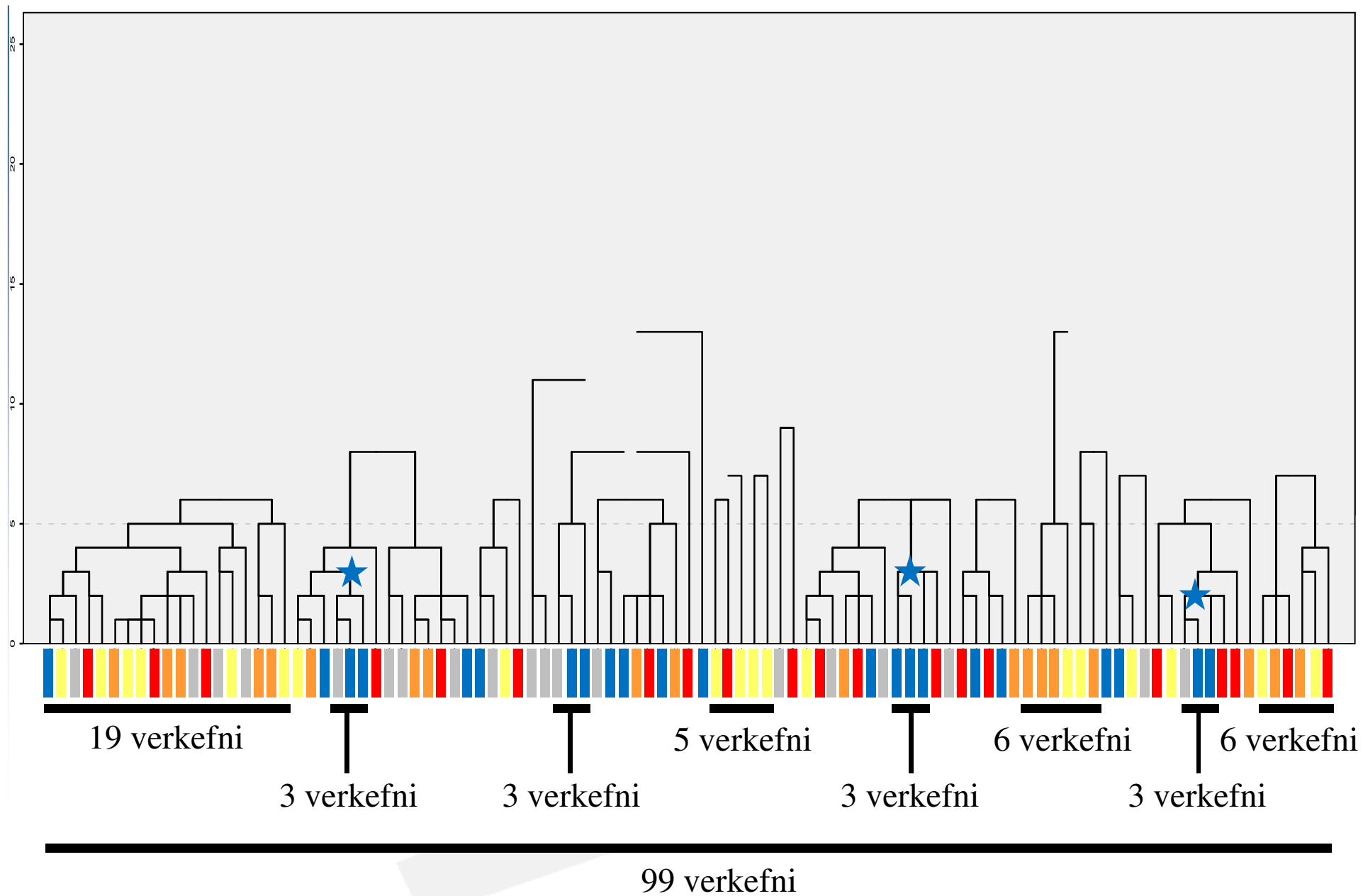
MARKMIÐ SPURNINGAR: Að túlka tilgang persónu

Gefið fyrir eftirfarandi

- a: Geinir samúð eða hluttekningu sem hvöt konunnar.
- Hún vorkenndi honum.
 - Vegna þess að hún þekkti hungurtilfinninguna.
 - Vegna þess að hún er brjóstgóð kona.
 - Til að hjálpa honum að lifa af
- b: Greinir sjálfsvörn sem hvöt konunnar.
- Hún hélt hann færi burtu ef hún gæfi honum að éta.
- c: Greinir ótta sem hvöt konunnar.
- Vegna þess að hún óttaðist hann.

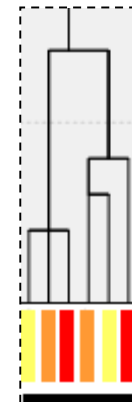
Stig 1: a

- Stig 0: b EÐA c eða önnur svör
- Hún vildi gera hann að gæludýri.
 - Til að vingast við hann.
 - Vegna þess að hún elskaði hann.
 - Hún vissi það ekki.
 - Kemur ekki fram í sögunni.

6 verkefni – 6 textar

- Þyngd
 - 1 verkefni 71-85% rétt svör
 - **5 verkefni 86-98% rétt svör**
- Svarmöguleikar
 - **6 opið svar (3-5 línur)**
- Aðstæður
 - **3 starf**
 - **2 menntun**
 - 1 samfélag
- Textaform
 - 3 samfelldir
 - 3 ósamfelldir
- Framsetning
 - **4 lýsingar**
 - **2 greinargerðir**
- Færnisvið
 - 3 íhugun og mat
 - 2 skilningur og túlkun á efni
 - 1 endurheimt upplýsinga

Miðstöð Innri og Ytri Hreyfanleika

Hvað er MIYH?

MIYH merkir Miðstöð Innri og Ytri Hreyfanleika sem er framtak starfsmannadeildarinnar. Nokkrir starfsmenn þessarar deildar vinna í MIYH ásamt starfsfólki úr öðrum deildum og utanaðkomandi starfsráðgjöfum. MIYH stendur starfsmönnum til boða til að aðstoða í leit þeirra að öðru starfi innan eða utan Canco framleiðslufyrirtækisins.

Hvað gerir MIYH?

MIYH styður starfsmenn sem eru alvarlega að ihuga annað starf með eftirfarandi aðferðum:

- *Gagnabanka með störfum*

Eftir viðtal við starfsmanninn eru upplýsingar settar í gagnabanka sem heldur utan um þá sem eru að leita að starfi og laus störf hjá Canco og öðrum framleiðslufyrirtækjum.

- *Ráðgjöf*

Möguleikar starfsmannsins eru kannaðir í viðtölum við starfsráðgjafa.

- *Námskeið*

Námskeið eru skipulögð (í samvinnu við upplýsinga- og þjálfunardeild) sem fjalla um atvinnuleit og starfsframaáætlanir.

- *Áætlanir um að skipta um starfsframa*

MIYH styður og samræmir áætlanir um að hjálpa starfsmönnum að undirbúa sig undir ný störf og ný viðhorf.

- *Málamiðlun*

MIYH hefur milligöngu fyrir starfsmenn sem er hótad uppsögn vegna endurskipulagningar og aðstoðar við að finna nýjar stöður þegar nauðsynlegt er.

Hvað kostar MIYH?

Greiðsla er ákveðin í samráði við deildina þar sem þú vinnur. Sum þjónusta MIYH er ókeypis. Þú getur einnig verið beðin(n) um að borga annaðhvort í peningum eða tíma.

Hvernig starfar MIYH?

MIYH aðstoðar starfsmenn sem eru alvarlega að ihuga annað starf innan eða utan fyrirtækisins.

Ferlið hefst á því að lögð er inn umsókn.

Viðræður við starfsmannaráðgjafa geta einnig verið gagnlegar. Augljóslega ættir þú að tala við ráðgjafann fyrst um óskir þínar og innri möguleika varðandi starfsframa þinn. Ráðgjafinn þekkir hæfni þína og þróun innan þíns starfshóps.

Sambandi við MIYH er í öllum tilfellum komið á í gegnum starfsmannaráðgjafann.

Hann eða hún höndlar umsóknina fyrir þig, eftir það er þér boðið til viðræðna við MIYH fulltrúa.

Frekari upplýsingar

Starfsmannadeildin getur veitt þér frekari upplýsingar.

Spurning 2: STARFSMENN

Nefnið tvo vegu sem MIYH hefur til að aðstoða fólk sem mun missa vinnuna vegna endurskipulagningar deilda.

STARFSMENN STIGAGJÖF 2

1 stig: Nefnir BÆÐI svörin:

þeir hafa milligöngu fyrir starfsmenn EÐA málamiðlun.

þeir aðstoða við að finna nýjar stöður.

[Ekki samþykkja: „gagnabanki um störf“, „ráðgjöf“, „námskeið“ eða „áætlanir um að skipta um starfsframa“.]

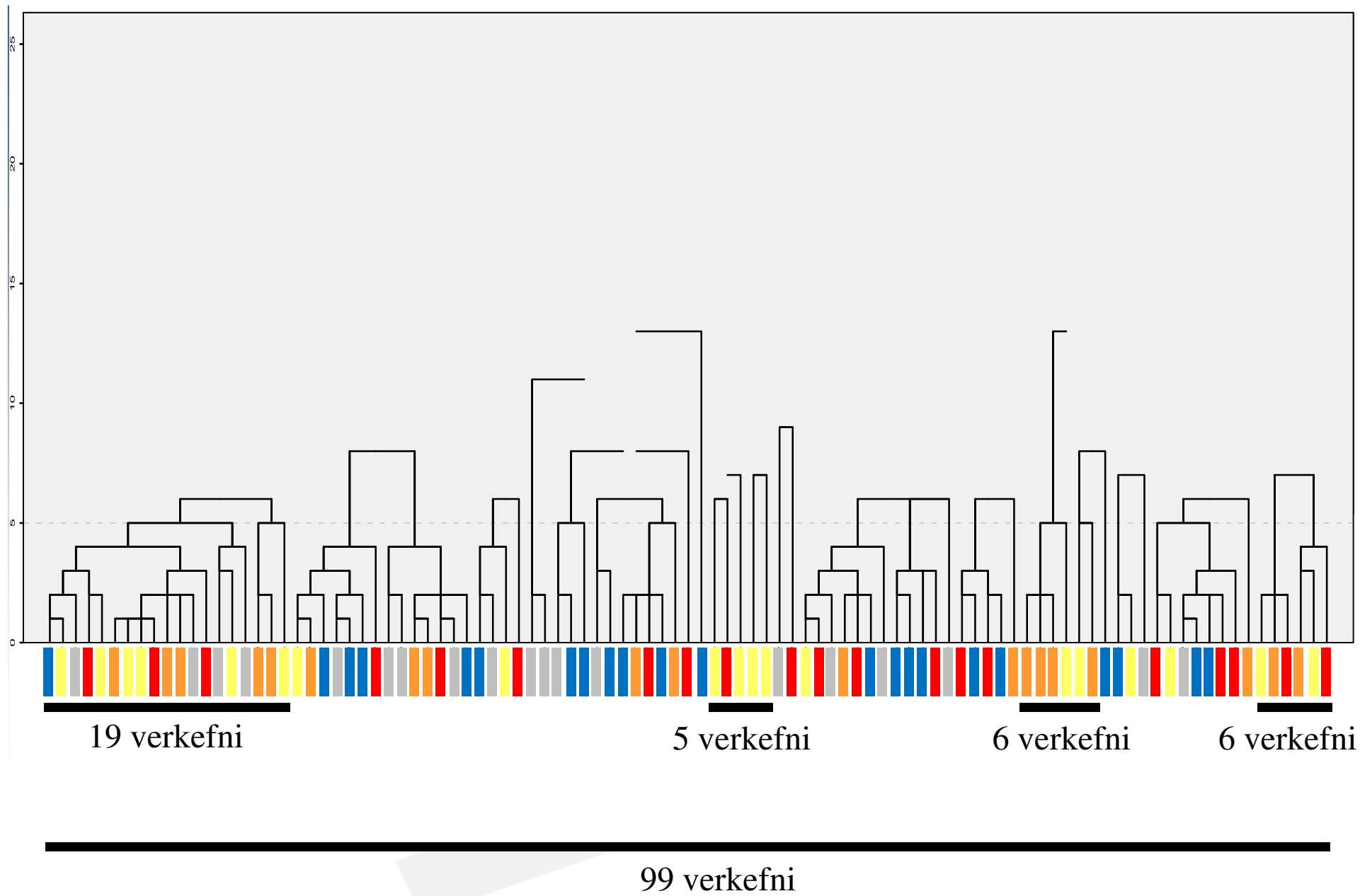
0 stig: Annað.

Samantekt

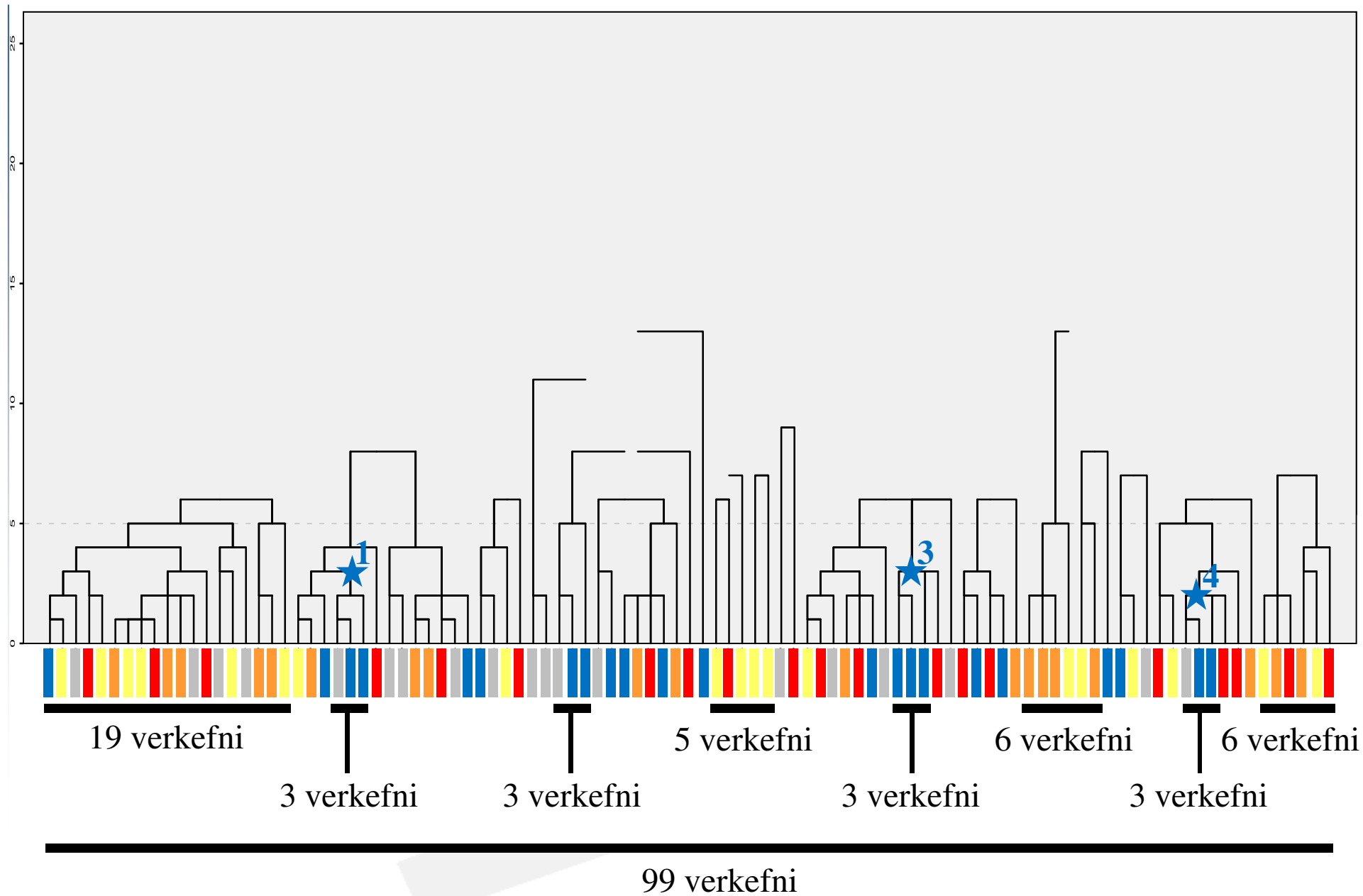

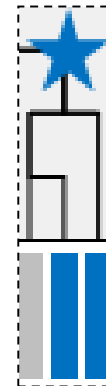
$$19+5+6+6 = 36 \text{ verkefni}$$

- Þyngd
 - 2 verkefni 41-60% rétt svör
 - 9 verkefni 61-70% rétt svör
 - **12 verkefni 71-85% rétt svör**
 - **13 verkefni 86-98% rétt svör**
- Svarmöguleikar
 - **21 fjölval**
 - 1 samsett fjölval
 - 4 stutt svar (1 lína)
 - **10 opið svar (3-5 línur)**
- Aðstæður
 - **13 menntun**
 - **10 samfélag**
 - 7 persóna
 - 6 starf
- Textaform
 - **26 samfelldir**
 - 10 ósamfelldir
- Framsetning
 - **13 greinargerðir**
 - **10 lýsingar**
 - 3 frásagnir
 - 6 leiðbeiningar
 - 4 röksemdafærslur
- Færnisvið
 - **21 skilningur og túlkun á efni**
 - 8 endurheimt upplýsinga
 - 7 íhugun og mat á innihaldi

3 verkefni – 1 texti

- Þyngd
 - 3 verkefni **41-60%** rétt svör
- Svarmöguleikar
 - 3 fjölval
- Aðstæður
 - 3 samfélag
- Textaform
 - 3 samfelldir
- Framsetning
 - 3 lýsingar
- Færnisvið
 - 2 íhugun og mat
 - 1 skilningur og túlkun á efni

Tæknin skapar þörf á nýjum reglum

VÍSINDIN hafa tilhneigingu til að vera framar lögum og siðferði. Það gerðist með áhrifamiklum hætti 1945 með kjarnorkusprengjunni, sem snýr að eyðingu lífsins, og á sér nú stað með tækni til að yfirstiga ófjösemi mannsins og viðkemur hinu skapandi blöð lífsins.

Flest okkar glóddust með Brown fjölskyldunni í Englandi þegar Louise, fyrsta glasabarnið, fæddist. Og við höfum undrast yfir öðrum nýjungum – nú síðast fæðingu heilbrigðra barna sem voru eitt sinn fósturvisar sem voru frýstir til að biða eftir rétta tímanum til að koma þeim fyrir í hinu verðandi móður.

Það eru tveir slíkir frýstir fósturvisar sem valdið hafa miklu lagalegu og siðferðilegu fjáðrafoki í Ástralíu. Fósturvisunum átti að koma fyrir í legi Elsu Ríos, eiginkonu Mario Ríos. Fyrri aðgerð hafði misheppnast og Ríos-hjónin vildu fá annað tækifæri til að verða foreldrar. En áður en þau fengu annað tækifæri fórust Ríos-hjónin í flugslysi.

Hvað átti ástralska sjúkrahúsið að gera við frýstu fósturvisana? Var hægt að koma þeim fyrir í einhverri annarri? Margar buðu sig fram. Áttu fósturvisarnir tilkall til umtalsverðra eigna Ríos-hjónanna? Eða átti að eyða fósturvisunum? Skiljanlega höfðu Ríos-hjónin ekki gert ráðstafanir fyrir framtíð fósturvisanna.

Ástralíurnir skipuðu nefnd til að athuga málið. Í síðustu viku gaf nefndin út skýrslu. Nefndarmenn sögðu að afþiðja setti fósturvisana því ef fósturvisar væru gefnir öðrum þyrfti að fá samþykki „framleiðendanna“ og ekkert slíkt leyfi hefði fengist. Nefndarmenn héldu því einnig fram að fósturvisarnir í núverandi ástandi hefðu ekkert líf eða réttindi og væri því hægt að eyða þeim.

Nefndarmeðlimir voru meðvitaðir um að þeir voru á hálum is lagalega og siðferðilega. Þess vegna hvöttu þeir til að þeir mánuðir væru veittir til að almenningur gæti brugðist við ráðleggingum nefndarinnar. Ef upp kæmu hávær mótmæli gegn eyðingu fósturvisanna, myndi nefndin endurskoða málið.

Þór sem nú innritast á Queen Victoria sjúkrahúsið í Sídney í glasafrjóvgun verða að tilgreina hvað á að gera við fósturvisana ef einhver kemur fyrir þau.

Þetta tryggir að aðstæður svipaðar Ríos-hjónanna komi ekki upp aftur. En hvað um aðrar flóknar spurningar? Í Frakklandi varð kona nýlega að fara fyrir rétt til að fá leyfi til að ala barn úr frosnu sæði látins eiginmanns síns. Hvernig á að höndla slíka beiðni? Hvað á að gera ef staðgöngunóðir (kona sem gengur með barn fyrir aðra) riftir barnsburðar-samningi sínum og neitar að láta af bændi ungabarnið sem hún lofaði að ganga með fyrir einhvern annan?

Þjóðfélagi okkar hefur hingað til mistekist að setja fram reglur sem hægt er að beita til að takmarka eyðingarmátt kjarnorkunnar. Við erum að uppskera afleiðingar þessara mistaka sem eru martröð líkastar. Möguleikar á misnotkun á geru vísindamanna til að stuðla að eða hefta fjölgun eru margvislegir. Siðferðileg og lagaleg mörk þarf að setja áður en við villumst of langt.

Notið ritstjórnargreinina „Tæknin skapar þörf á nýjum reglum“ á síðunni hér á undan til að svara eftirfarandi spurningum.

Spurning 1: NÝJAR REGLUR

Strikaðu undir setninguna sem útskýrir hvað Ástralir gerðu til að ákveða hvernig ætti að fara með frosnu fósturvísana sem tilheyrðu hjónum sem dóu í flugslysi.

NÝJAR REGLUR STIGAGJÖF 1

1 Stig: Strikar undir EÐA dregur hring um setninguna EÐA hluta af setningu sem inniheldur að minnsta kosti EITT af eftirfarandi:

„skipuðu nefnd“

„þrír mánuðir væru veittir til að almenningur gæti brugðist við ráðleggingum nefndarinnar“

0 Stig: Annað.

(ekki fjölvalsspurning)

Tæknin skapar þörf á nýjum reglum

VÍSINDIN hafa tilhneigingu til að vera framar lögum og siðferði. Það gerðist með áhrifamiklum hætti 1945 með kjarnorkusprengjunni, sem snýr að eyðingu lífsins, og á sér nú stað með tækni til að yfirstiga ófjösemi mannsins og viðkemur hinu skapandi blöð lífsins.

Flest okkar glóddust með Brown fjölskyldunni í Englandi þegar Louise, fyrsta glasabarnið, fæddist. Og við höfum undrast yfir öðrum nýjungum – nú síðast fæðingu heilbrigðra barna sem voru eitt sinn fósturvisar sem voru frýstir til að biða eftir rétta tímanum til að koma þeim fyrir í hinu verðandi móður.

Það eru tveir slíkir frýstir fósturvisar sem valdið hafa miklu lagalegu og siðferðilegu fjáðrafoki í Ástralíu. Fósturvisunum átti að koma fyrir í legi Elsu Ríos, eiginkonu Mario Ríos. Fyrri aðgerð hafði misheppnast og Ríos-hjónin vildu fá annað tækifæri til að verða foreldrar. En áður en þau fengu annað tækifæri fórust Ríos-hjónin í flugslysi.

Hvað átti ástralska sjúkrahúsið að gera við frýstu fósturvisana? Var hægt að koma þeim fyrir í einhverri annarri? Margar buðu sig fram. Áttu fósturvisarnir tilkall til umtalsverðra eigna Ríos-hjónanna? Eða átti að eyða fósturvisunum? Skiljanlega höfðu Ríos-hjónin ekki gert ráðstafanir fyrir framtíð fósturvisanna.

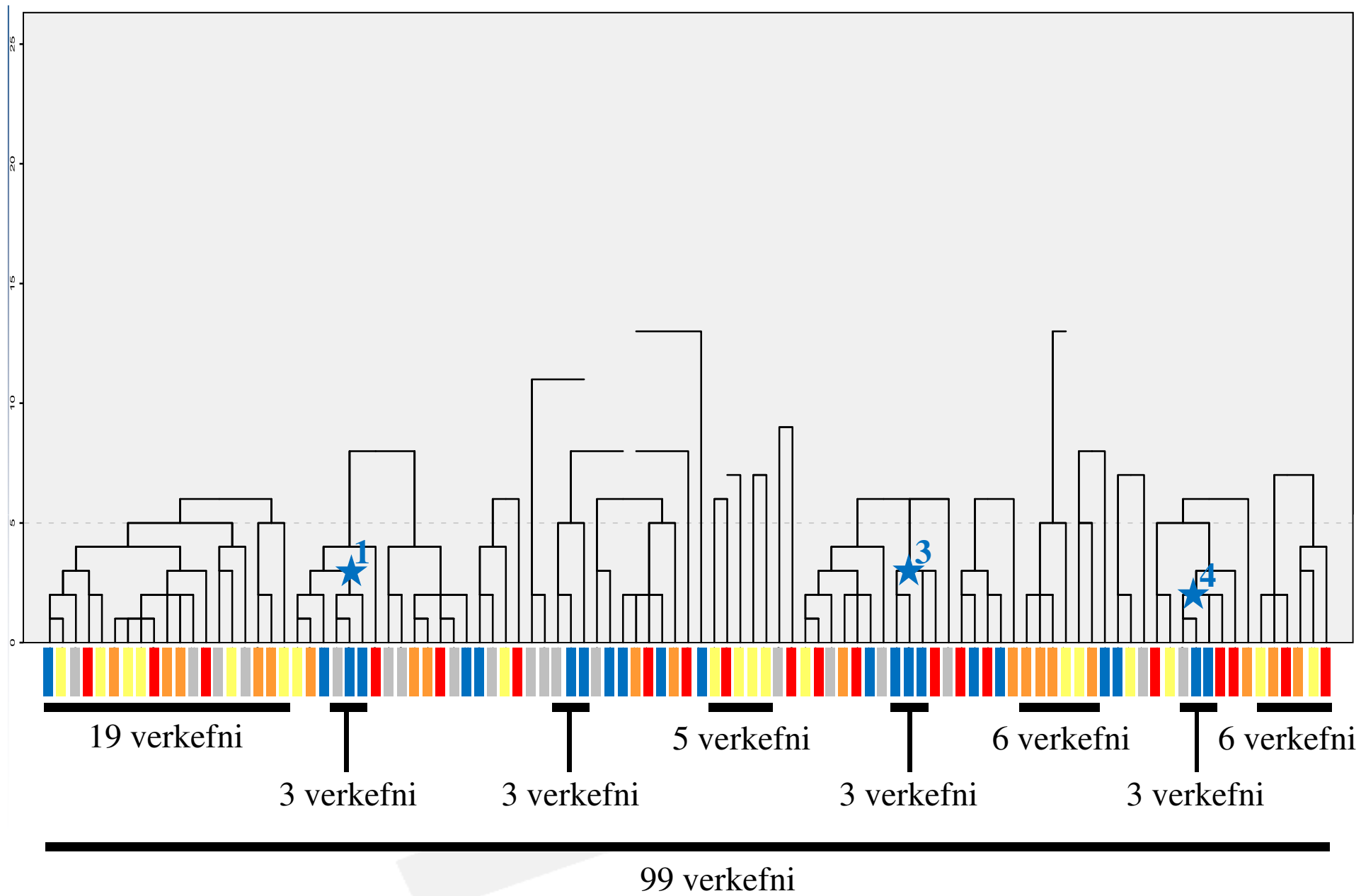
Ástralarnir skipuðu nefnd til að athuga málið. Í síðustu viku gaf nefndin út skýrslu. Nefndarmenn sögðu að afþiðla setti fósturvisana því ef fósturvisar væru gefnir öðrum þyrfti að fá samþykki „framleiðendanna“ og ekkert slíkt leyfi hefði fengist. Nefndarmenn héldu því einnig fram að fósturvisarnir í núverandi ástandi hefðu ekkert líf eða réttindi og væri því hægt að eyða þeim.

Nefndarmeðlimir voru meðvitaðir um að þeir voru á hálum is lagalega og siðferðilega. Þess vegna hvöttu þeir til að þrír mánnðir væru veittir til að almenningur gæti brugðist við ráðleggingum nefndarinnar. Ef upp kæmu hávær mótmæli gegn eyðingu fósturvisanna, myndi nefndin endurskoða málið.

Þór sem nú innritast á Queen Victoria sjúkrahúsið í Sídney í glasafrjóvgun verða að tilgreina hvað á að gera við fósturvisana ef einhver kemur fyrir þau.

Þetta tryggir að aðstæður svipaðar Ríos-hjónanna komi ekki upp aftur. En hvað um aðrar flóknar spurningar? Í Frakklandi varð kona nýlega að fara fyrir rétt til að fá leyfi til að ala barn úr frosnu sæði látins eiginmanns síns. Hvernig á að höndla slíka beiðni? Hvað á að gera ef staðgöngunóðir (kona sem gengur með barn fyrir aðra) riftir barnsburðar-samningi sínum og neitar að láta af hendi ungabarnið sem hún lofaði að ganga með fyrir einhvern annan?

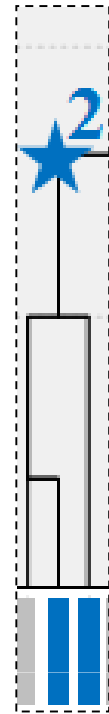
Þjóðfélagi okkar hefur hingað til mistekist að setja fram reglur sem hægt er að beita til að takmarka eyðingarmátt kjarnorkunnar. Við erum að uppskera afleiðingar þessara mistaka sem eru martröð líkastar. Möguleikar á misnotkun á geru vísindamanna til að stuðla að eða hefta fjölgun eru margvislegir. Siðferðileg og lagaleg mörk þarf að setja áður en við villumst of langt.

3 verkefni – 3 textar

- Þyngd
 - **2 verkefni 6-40% rétt svör**
 - 1 verkefni 41-60% rétt svör
- Svarmöguleikar
 - **2 fjölval**
 - **1 samsett fjölval**
- Aðstæður
 - **2 persóna**
 - 1 samfélag
- Textaform
 - **3 samfelldir**
- Framsetning
 - **2 röksemdafærsla**
 - 1 leiðbeiningar
- Færnisvið
 - **2 íhugun og mat**
 - 1 skilningur og túlkun á efni

R081: VEGGJAKROT

Ég er sjóðandi ill nú þegar búið er að þrifa og mála skólavegginn fjórum sinnum til að losna við veggjakrot. Sköpunargleði er aðáunarverð en fólk ætti að finna leiðir til að tjá sig sem íþyngja ekki þjóðfélaginu með aukakostnaði.

Til hvers að skemma orðstír unga fólksins með því að krotu á vegg þar sem það er bannað? Atvinnulistamenn hengja ekki málverkin sín upp úti á götu, eða hvað? Þess í stað leita þeir fjármögnunar og verða frægir með því að sýna á löglegan hátt.

Að mínu mati eru hús, grindverk og garðbökkir listmunir í sjálfu sér. Það er ömurlegt að skemma þessa byggingarlist með veggjakroti og það sem meira er: aðferðin eyðir ósónlaginu. Ég skil ekki af hverju þessir brotlegu listamenn eru að hafa fyrir þessu þar sem „listaverk“ þeirra eru bara fjarlægð aftur og aftur.

Helga

Það er ekki hægt að útskýra smekk manna. Samfélagið er fullt af boðskiptum og auglýsingum. Fyrirtækjamerki, nöfn á verslunum. Stór yfirþyrmandi plaköt við vegkantana. Er þetta ásættanlegt? Já, í flestum tilfellum. Er veggjakrot ásættanlegt? Sumir segja já, aðrir nei.

Hver er það sem geldur fyrir veggjakrotið? Hver er það sem borgar fyrir auglýsingarnar á endanum? Alveg rétt. Neytandinn.

Hafa þeir sem settu upp auglýsingaskiltin beðið þig um leyfi? Nei. Eiga þá þeir sem stunda veggjakrot að gera það? Er þetta ekki allt bara spurning um boðskipti — þitt eigið nafn, nöfnin á klíkum og stór listaverk á götunum?

Hugsaðu um röndóttu og köflóttu fötin sem komu í búðir fyrir nokkrum árum. Og skiðafötin. Mynstrin og litirnir voru stolin beint af flúruðum steinveggjum. Það er bráðfyndið að þessi mynstur og litir hljóta viðurkenningu og aðáun en veggjakrot sem gert er í sama stíl þykir hræðilegt.

Þetta eru erfiðir tímar fyrir listina.

Soffía

Bréfin tvö á síðunni hér á undan koma af Internetinu. Notið þau til að svara spurningunum hér að neðan.

Spurning 1: VEGGJAKROT

Tilgangur þessara bréfa er að:

- A útskýra hvað veggjakrot er.
- B setja fram skoðun á veggjakroti.
- C sýna fram á vinsældir veggjakrots.
- D segja fólki hve miklu er eytt í að fjarlægja veggjakrot.

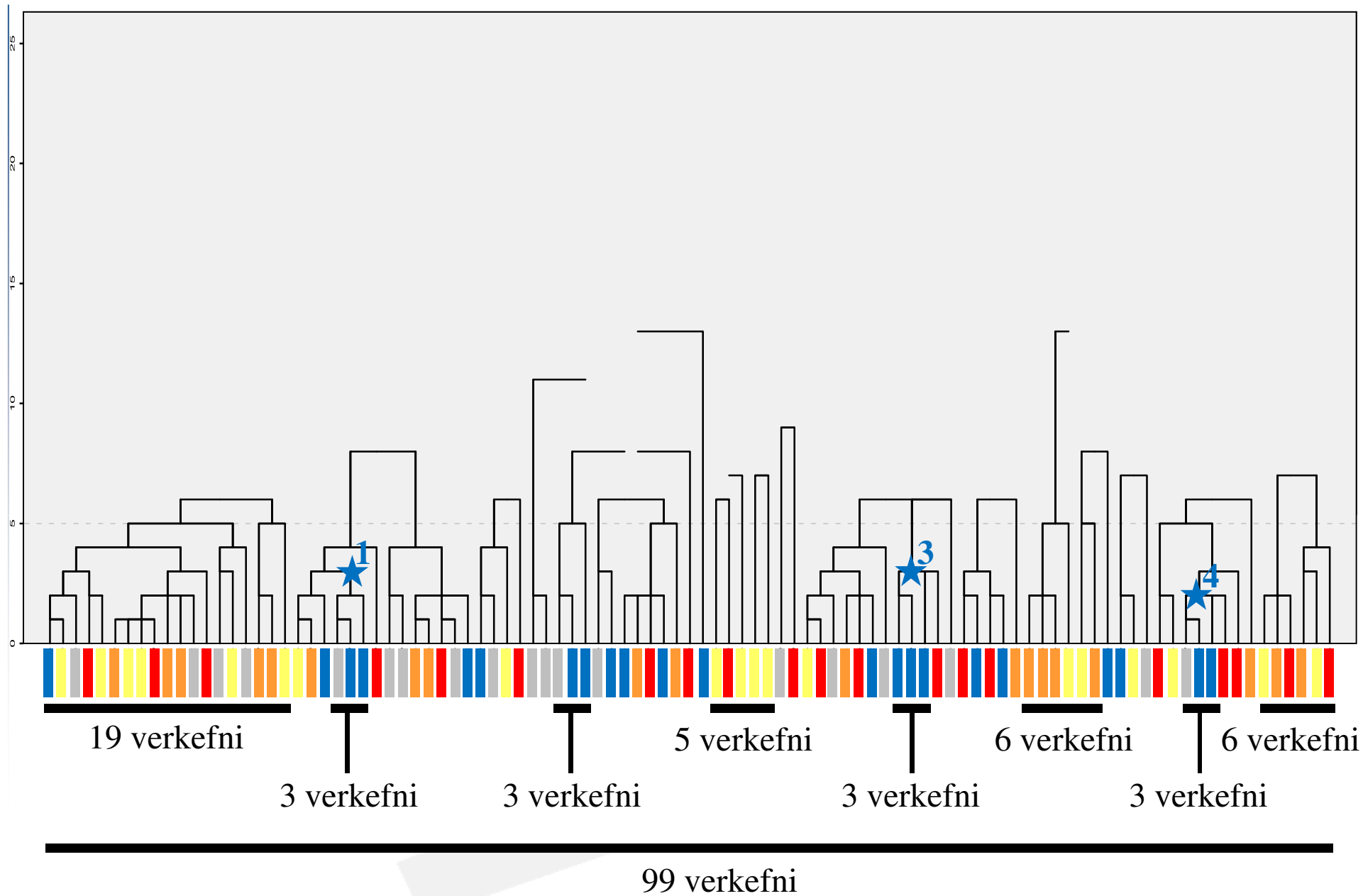
VEGGJAKROT STIGAGJÖF 1

MARKMIÐ SPURNINGAR: Að greina tilgang textans.

Stig 1: B setja fram skoðun á veggjakroti.

Stig 0: Annað.

3 verkefni – 2 textar

- Þyngd
 - **3 verkefni 6-40% rétt svör**
- Svarmöguleikar
 - **3 opið svar (3-5 línur)**
- Aðstæður
 - **2 persóna**
 - **1 samfélag**
- Textaform
 - **3 samfelldir**
- Framsetning
 - **2 röksemdafærsla**
 - **1 greinargerð**
- Færnisvið
 - **2 íhugun og mat**
 - **1 skilningur og túlkun á efni**

Spurning 6A: VEGGJAKROT

Hvorum bréfitaranum ert þú sammála? Rökstyddu svar þitt og notaðu þín eigin orð til að vísa til þess sem sagt er í öðru eða báðum bréfunum.

VEGGJAKROT STIGAGJÖF 6A

MARKMIÐ SPURNINGAR: Að réttlæta eigin skoðun.

- Stig 1: Útskýring á þeirri afstöðu sem tekin er byggist á trúverðugri túlkun á öllu lestrarefninu eða hluta þess.
- Ég er sammála Helgu. Veggjakrot er ólöglegt og þá er það skemmdarstarfsemi.
 - Soffíu. Mér finnst það vera hræsni að sekta veggjakrotslistamenn og græða svo milljónir á því að stæla mynstrin þeirra.
 - Að vissu leyti er ég sammála þeim báðum. Það á að vera ólöglegt að mála á veggum á almannafæri en það ætti að veita þessu fólki tækifæri til að gera verk sín einhvers staðar annars staðar.
- Stig 0: Rökstyður skoðun sína með beinni tilvitnun (með eða án gæsalappa).
- Helgu, af því að ég er sammála því að fólk ætti að finna leiðir til að tjá sig sem íþyngja ekki þjóðfélaginu með aukakostnaði.
- EDA: Setur fram skoðun án beinnar tilvísunar í innihald bréfanna.
- Ég er sammála Helgu.
 - Helgu, af því að ég trúi því sem hún segir.

Spurning 6B: VEGGJAKROT

Burtséð frá því hvoru bréfinu þú ert sammála, hvor bréfitarinn finnst þér þá hafa skrifað betra bréf? Rökstyddu svar þitt með því að vísa til þess hvemig annað eða bæði bréfin eru skrifuð.

VEGGJAKROT STIGAGJÖF 6B

MARKMIÐ SPURNINGAR: Að meta gæði bréfanna tveggja.

- a: Rökstyður skoðun sína með vísan til gæða annað hvort stíls eða efnis. Vísar rétt til sérstakra þátta í öðru eða báðum bréfum.
- Helga. Hún setur fram heilmörg atriði til umhugsunar og hún nefndi umhverfistjónið sem veggjakrotarar valda, sem ég tel mjög þýðingarmikið.
 - Bréf Helgu var áhrifaríkt af því hvernig hún ávarpaði veggjakrotarana beint.
- b: Rökstyður skoðun sína með vísan til gæða annað hvort stíls eða efnis. Rökstuðningurinn er með almennu orðalagi og er trúverðugur.
- Mér finnst bréf Helgu vera betra af þessum tveim. Mér fannst bréf Sophiu vera dálítið hlutdrægt.
 - Ég tek bréf Soffíu fram yfir af því að hún rökstyður mál sitt miklu betur en Helga.
 - Mér fannst Soffía setja fram mjög sterk rök en uppbyggingin á bréfi Helgu var betri.

Stig 1: a eða b.

Stig 0: Dæmir út frá því hvort hann er sammála eða ósammála skoðunum bréfitaranna.

- Helga. Ég er sammála öllu sem hún sagði.

EDA: Dæmir án nægjanlegs rökstuðnings.

- Bréf Soffíu var betra.

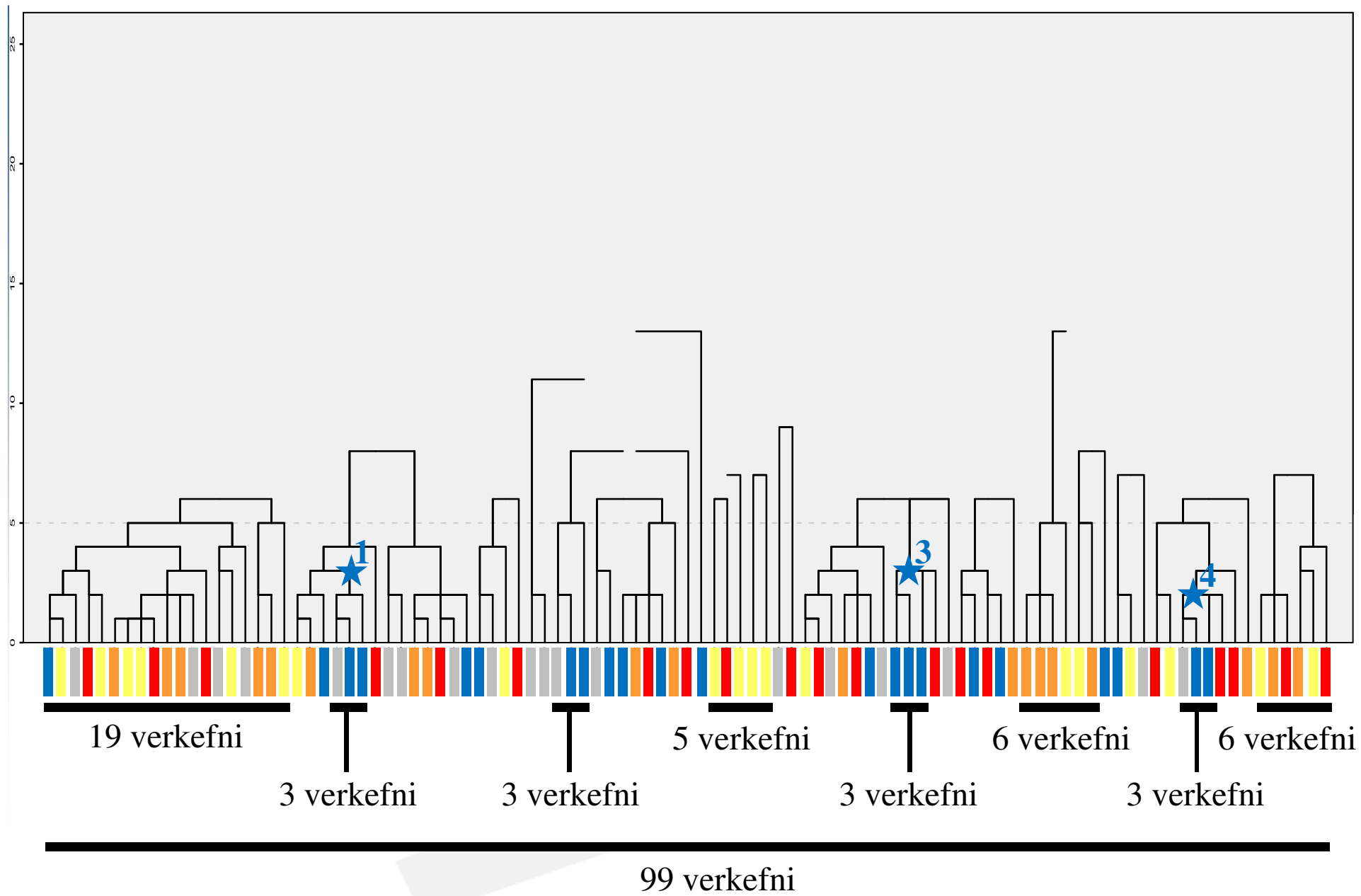
EDA: Svarar út í hött eða ótrúverðuglega.

- Bréf Helgu er betur skrifað. Hún fjallar um vandamálið skref fyrir skref og á grundvelli þess kemst hún að rökréttri niðurstöðu.

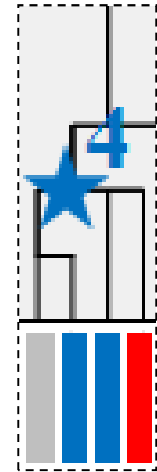
3+3+3=9 verkefni – 5 textar

- Þyngd
 - **5 verkefni 6-40% rétt svör**
 - **4 verkefni 41-60% rétt svör**
- Svarmöguleikar
 - 5 fjölval
 - 1 samsett fjölval
 - 3 opið svar (3-5 línur)
- Aðstæður
 - **4 persóna**
 - **5 samfélag**
- Textaform
 - **9 samfelldir**
- Framsetning
 - **3 lýsingar**
 - **4 röksemdafærsla**
 - 1 leiðbeiningar
 - 1 greinargerðir
- Færnisvið
 - **6 íhugun og mat**
 - 3 skilningur og túlkun á efni

3 verkefni – 2 textar

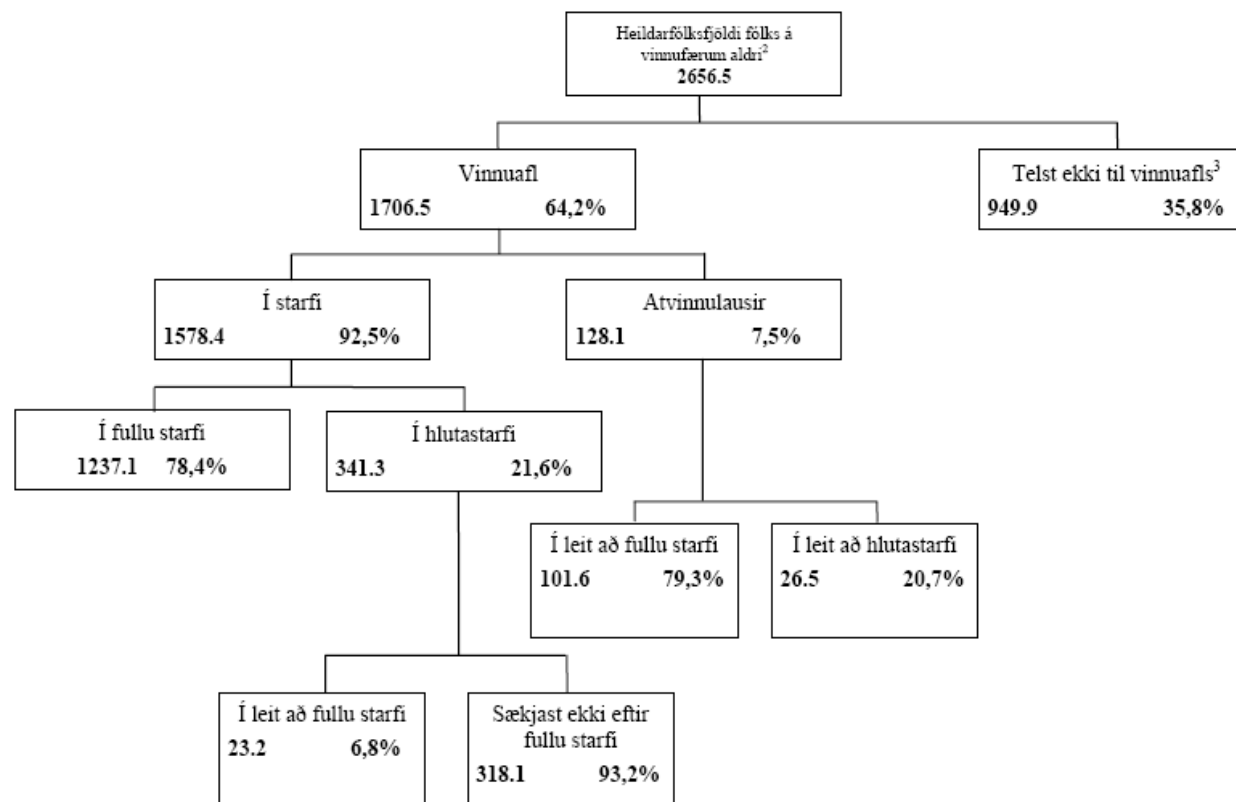
- Þyngd
 - 3 verkefni 71-85% rétt svör
- Svarmöguleikar
 - 3 stutt svar (1 lína)
- Aðstæður
 - 3 menntun
- Textaform
 - 3 ósamfelldir
- Framsetning
 - 3 greinargerð
- Færnisvið
 - 3 endurheimt upplýsinga

R088: VINNUAFL

Skipuritið hér að neðan sýnir uppbyggingu vinnuafls lands nokkurs eða fólks “á vinnualdri”.
Heildarfólksfjöldinn var í kringum 3,4 milljónir.

Samsetning vinnuafls 31. mars 1995 (x 1000)¹

Heimild: D. Miller, *Form 6 Economics*, ESA Publications, Box 9453, Newmarket, Auckland NZ, p.64.

Athugasemdir

1. Fólksfjöldi er gefinn í þúsundum (000).
2. Á vinnualdri er frá 15 ára til 65 ára.
3. Þeir sem teljast ekki til vinnuafls eru þeir sem eru ekki að leita sér að starfi eða eru ekki vinnufærir.

Spurning 3: VINNUAFL

Hversu margar manneskjur á vinnualdri töldust ekki til vinnuafis?

VINNUAFL STIGAGJÖF 3

Tilgangur spurningar: DI: Að sameina tvennskona upplýsingar ("fjöldi gefinn í þúsundum" og töluna í kassanum)

- 2 stig: Sameinar töluna/fjöldann í skipuritinu og þúsundin: 949,900 eða því sem næst. Svara má bæði í tölustöfum og orðum.
- 949,900
 - næstum því milljón
 - rétt tæplega níuhundruð og fimmtíu þúsund
 - 950,000
- 1 stig: Finnur réttu töluna í skipuritinu en gleymir að taka tillit til þúsundanna. Gefur svarið 949.9 eða því sem næst. Svara má bæði í tölustöfum og orðum.
- 949.9
 - næstum því þúsund
 - rétt tæplega 950
- 0 stig: Annað.
- 9499
 - 35.8%

$3+3+3+3=12$ verkefni – 7 textar

- Þyngd
 - **5 verkefni 6-40% rétt svör**
 - **4 verkefni 41-60% rétt svör**
 - *3 verkefni 71-85% rétt svör*
- Svarmöguleikar
 - **5 fjölval**
 - 1 samsett fjölval
 - *3 stutt svar (1 lína)*
 - 3 opið svar (3-5 línur)
- Aðstæður
 - **4 persóna**
 - **5 samfélag**
 - *3 menntun*
- Textaform
 - **9 samfelldir**
 - *3 ósamfelldir*
- Framsetning
 - **1+3 greinargerðir**
 - **3 lýsingar**
 - 1 leiðbeiningar
 - **4 röksemdafærsla**
- Færnisvið
 - *3 endurheimt upplýsinga*
 - 3 skilningur og túlkun á efni
 - **6 íhugun og mat**

$$19+5+6+6 = 36 \text{ verkefni}$$

- Þyngd
 - 2 verkefni 41-60% rétt svör
 - 9 verkefni 61-70% rétt svör
 - **12 verkefni 71-85% rétt svör**
 - **13 verkefni 86-98% rétt svör**
- Svarmöguleikar
 - **21 fjölval**
 - 1 samsett fjölval
 - 4 stutt svar (1 lína)
 - **10 opið svar (3-5 línur)**
- Aðstæður
 - 7 persóna
 - **10 samfélag**
 - **13 menntun**
 - 6 starf
- Textaform
 - **26 samfelldir**
 - 10 ósamfelldir
- Framsetning
 - **13 greinargerðir**
 - **10 lýsingar**
 - 3 frásagnir
 - 6 leiðbeiningar
 - 4 röksemdafærslur
- Færnisvið
 - **21 skilningur og túlkun á efni**
 - 8 endurheimt upplýsinga
 - 7 íhugun og mat á innihaldi

Niðurstaða

- Auðveldari verkefni fyrir íslenska nem.
- Þyngd
 - 0 verkefni 6-41% rétt svör
 - 2 verkefni 41-60% rétt svör
 - 9 verkefni 61-70% rétt svör
 - **12 verkefni 71-85% rétt svör**
 - **13 verkefni 86-98% rétt svör**
- Svarmöguleikar
 - **21 fjölval**
 - 1 samsett fjölval
 - 4 stutt svar (1 lína)
 - **10 opið svar (3-5 línur)**
- Erfiðari verkefni fyrir íslenska nem.
- Þyngd
 - **5 verkefni 6-40% rétt svör**
 - **4 verkefni 41-60% rétt svör**
 - 3 verkefni 71-85% rétt svör
 - 0 verkefni 71-85% rétt svör
 - 0 verkefni 86-98% rétt svör
- Svarmöguleikar
 - **5 fjölval**
 - 1 samsett fjölval
 - **3 stutt svar (1 lína)**
 - **3 opið svar (3-5 línur)**

Niðurstaða

- Auðveldari verkefni fyrir íslenska nem.
- Aðstæður
 - 7 persóna
 - **10 samfélag**
 - **13 menntun**
 - 6 starf
- Textaform
 - **26 samfelldir**
 - 10 ósamfelldir
- Erfiðari verkefni fyrir íslenska nem.
- Aðstæður
 - **4 persóna**
 - **5 samfélag**
 - 3 menntun
 - 0 starf
- Textaform
 - **9 samfelldir**
 - 3 ósamfelldir

Niðurstaða

- Auðveldari verkefni fyrir íslenska nem.
- Framsetning
 - **13 greinargerðir**
 - **10 lýsingar**
 - 3 frásagnir
 - 6 leiðbeiningar
 - 4 röksemdafærslur
- Færnisvið
 - **21 skilningur og túlkun á efni**
 - 8 endurheimt upplýsinga
 - 7 íhugun og mat á innihaldi
- Erfiðari verkefni fyrir íslenska nem.
- Framsetning
 - **4 greinargerðir**
 - **3 lýsingar**
 - 0 frásagnir
 - 1 leiðbeiningar
 - **4 röksemdafærsla**
- Færnisvið
 - 3 endurheimt upplýsinga
 - 3 skilningur og túlkun á efni
 - **6 íhugun og mat**